Assam Legislative Assembly Debates

OFFICIAL REPORT

THIRTEENTH SESSION OF THE ASSAM LEGISLATIVE ASSEMBLY
ASSEMBLED AFTER THE FOURTH GENERAL ELECTIONS
UNDER THE SOVEREIGN DEMOCRATIC
REPUBLICAN CONSTITUTION OF
INDIA

EMERGENT SESSION

VOLUME III

No. 2

The 18th December, 1971

सत्यमेव जयते

1990

PRINTED AT THE PAPLOO PRINTERS
JORHAT

DEBATES OF THE ASSAM LEGISLATIVE ASSEMBLY, 1971

EMERGENT SESSION

Vol. III

No. 2

The 18th December, 1971

CONTENTS

Pages

1. Resolution on the present emergent situation in the country .... 6—55
2. Consideration and passing of Bills .... 66—76
   i) The Assam Sales Tax (Amendment) Bill, 1971,
   ii) The Assam Passengers and goods Taxation (Amendment) Bill, 1971
   iii) The Assam Purchase Tax (Amendment) Bill, 1971
   iv) The Assam Finance (Sales Tax) (Amendment) Bill, 1971.
   v) The Indian stamp (Amendment) Bill, 1971.
   vi) The Assam Amusement and Betting tax (Amendment) Bill, 1971.
   vi.) The Assam (Sales of petroleum and petroleum products, incuding motor spirit and Lubricants) Taxation (Amendmen t) Bill.1971.
3. Prorogation. 77

Assam
Legislative Assembly Debates

OFFICIAL REPORT

EMERGENT SESSION

Vol—III

No.—2

The 18th December, 1971.

Proceedings of the Thirteenth Session of the Assam Legislative Assembly assembled after the Fourth General Elections under the Sovereign Democratic Republican Constitution of India

The Assembly met in the Assembly Chamber, Shillong, at 10 A.M. on Saturday, the 18th December, 1971

PRESENT

Shri Mohi Kanta Das, M. A., B.L., Speaker, in the Chair, 10 (Ten) Ministers, 4 (Four) Ministers of State, 2 (Two) Deputy Ministers and 48 (Fortyeight) members.

Resolution on the present emergent situation in the Country

Mr. Speaker : I propose to allot time for discussion on the resolution moved by the Chief Minister and particularly of the bills that have been brought before the House. I propose to close the debate at 3 P.M. and from 3 to 3-30 p.m., the Chief Minister will reply. From 3-30 to 4 P.M. bills will be taken up.

Shri Atul Chandra Goswami : অধ্যক্ষ মহোদয়, আমিও নাম দিয়া নাই কিন্তু কবলৈ ইচ্ছা আছিল ।

Mr. Speaker : কব, কব ....

*Shri Dulal Chandra Barua : Mr. Speaker, Sir, while supporting the resolution moved by the hon'ble Chief Minister on the issue of liberation of Bangla Desh, I want to submit a few things in support of the resolution. Sir, the day before yesterday, that is the 16th December, 1971 has created an unprecendented event in the history of the world. It has proved that only democracy can survive and dictatorship and military regime cannot stand against the will of the people. I congratulate our Army, Navy and Air Forces together with Mukty Bahini and people of Bangla Desh for liberating Bangla Desh from the clutches of the Pakistani Military junta. It is an established fact that the will of the people is the supreme power in this world and not the bullets, nor the nuclear weapon. Somebody may advocate that nuclear weapon is the supreme power, but in Bangla Desh it has been proved that man power is the supreme power in this world. It is

very gratifying to note that our Army, Navy and Air Forces have conducted a creditable operation for succesful liberation of Bangla Desh by pushing out military power of Yahya Khan from the land of Sonar Bangla. Sir, this fight is not a fight for occupation of somebody's land, this is the just fight which India has fought creditably for the cause of re-establishment of human right against terrible repression and genocide in human history. I pray to Almighty that souls of our Jowans and officers who lost their lives fighting for right cause may rest in peace after their death. Now, we are jubilant having victory over the Pakistan Army, but we must not be too much complacent, because, there are many things still to be performed from our side. The role that has been played by Russia in this regard, is very praiseworthy. They have given practically all-out help both constituional, legal and moral for our existence. Hon'ble members are right when they said Russia has not come for supremacy over us, they have come here to uphold our existence. On the other hand, the betrayal role played by U. S. A. threatening the security and peace of the country is condemned unequivocally. I want to convey our sincere gratitude, through you. to Russia for their timely assistance. Sir, yesterday, Cease fire proposal was accepted by Pakistan. We have no grudge against Pakistan. Sir, history repeats itself. Let us not forget the past historical background of Inida and Pakistan. Once India and Pakistan was one nation and under certain circumstances we were parted and now we are going to live

together. The geographical boundary cannot seperate us if we have mutual underestanding amongst us. Yahya Khan was entrapped by the Western Colonial Powers for their own interests If you go through the activities of American colonism in Pakistan. you will find that they do not want that India and Pakistan should not join together. They want that there should be perpetual fight between India and Pakistan to meet their end. They know it well that if India and Pakistan join together and if there is mutual understanding between them, there is no power on earth which can subdue them. Pakistan should realise this. If Pakistan can have mutual understanding with India for all purposes, then Western Colonial Power like America can never come and claim supremacy over us. We have got no enmity against the people of Pakistan, We are fighting for the establishment of democracy. What is the History ? India had never attacked any country it is only the foreign powers who come and attacked us. Indians by nature a peaceful and peace-loving nation. The Indian people want to live peacefully, but it is other nations who want to disturn the peace and threaten the integrity and solidarity of our nation. India did not declare war against Pakistan. Only when the Military Junta of Pakistan took up arms against us we had no other alternative then to fight. You will remember Sir, that after a visit to some of the refugee camps, with my immature political brain I told the House that if we are to exist we must exist like a nation and should not be tools of other nations. Some of the big powers were thinking

that India will not be able to survive without their assistance. By our action we have proved beyond doubt that India could and would survive as a nation even without their assistance. Let the Americans stop their aid, that will not crumble us, we will survive. This was the declaration made by our Prime Minister the other day in the Calcutta Maidan. Without their assistance we were able not only to liberate Bangla Desh but also to earn back our lost prestige in the international forum. On the other hand if we go on taking assistance from other nations a time may come when we will be in danger. This attitude should continue. I hope the people of India as they have stood as one man today against foreign agression would continue to do so for all times to come. Sir, the threat is not yet over because the Colonial powers may even try to create trouble. I hope good sense will prevail amongst the Mao regime because we the eastern countries are historically, economically and culturally quite different from the western powers, and it is high time that we in the Eastern region join hands together forgetting about the past so that the western powers cannot claim supremacy by threatening with aotomic weapons. This is an appeal I want to make to the countries of this region. If we want to preserve democracy we should come to terms—Russia, China, Pakistan and India must come in closer contact.

Now that Bangla Desh has been liberated, a great task has befallen on the shoulders of the Indian nation. We will surely be good neighbours, this country must now give help and guidance to Bangla Desh in forming a stable and

democratic Government. We must now take proper steps so that the refugees could go back home and re-habilitate themselves in their own hearths and homes. As has been rightly said by Hon'ble Member Shri Bora the danger is not yet over and we should not be complacent after our victory. Of course we should rejoice at our victory but we must not forget our duty. I would appeal to the Chief Minister to gear up the Governmental machinery and also to have the people participation in all developmental work and other matters. I want to caution the Government that the Pak saboteurs are still at large and they may even now try to create disharmony amongst the different communities of this region—this is my information. We should mop up all these people.

Lastly, Sir, I must congratulate the people of India and the people of Bangla Desh. I particularly congratulate the people of Karimganj who remained so calm even when shells and bullets were falling. In this connection particular mention must be made of an old lady who was also approached by our Deputy Speaker also who said "I have lost three of my children but I am not so much worried about it. I am happy because they have been lost for the freedom of Bangla Desh and I want that Bangla Desh should be free." This in an example to be emulated by the people of the country for all times to come. I hope that they will also get a place in the International forum and I hope that realising the impact of the situation the whole world will recognise Bangladesh. I also hope that with

the able guidance of our Prime Minister and other leaders and also our army, airforce and navy we will be able to wipe out the colonial design not only from India but also from Pakistan and also the whole of Asia. The American Govt. may say whatever they like but the will of the people is the supreme thing. American is boastfull because they have neuclear weapons. But I would like to say that voices of the people cannot be stopped by neuclear weapons. President Nixon has given a speech a few days back in the Congress that to establish their supremacy and also preserve it they wanted to entangle the salves in Pakistan and Vietnam affair. But we have proved that with our determination and solidarity we have frustrated their design. With these words I support the Resolution.

Shri Rothindra Nath Sen : মাননীয় অধ্যক্ষ মহাশয়, মাননীয় মুখ্যমন্ত্রী মহাশয় যে প্রস্তাব আমাদের সন্মুখে তুলে ধরেছেন আমার কাছে এশুধু একটি প্রস্তাব মাত্র নয়। প্রতিটি অক্ষরে অক্ষরে আমরা দেখছি রক্তে লেখা প্রতিটি ভাবধারার মধ্যে 'রয়েছে ইদানিং কালের মানবাত্মার অপরিসীম রক্ত ক্ষরণ। এই প্রস্তাবটিকে সন্মুখে রেখে মনে পড়ে বিগত পঁচিশে মার্চ্চ তারিখের কথা। সন্ধ্যার অন্ধকারে সম্পূর্ণ অকারণে আলাপ-আলোচনার একটি পটভূমি সৃষ্টি করে কপট অনাচারী বিশ্বাসঘাতকতার ভিত্তিতে ইয়াইয়া খাঁ ও তার অনুচর টিক্কাখাঁ যখন ঢাকা নগরীর বুকে রক্তাক্ত অর্তনাদ সৃষ্টি করেছিল, তার বুলেটে, তার কামানের গর্জ্জনে ইউনিভার্সিটি Campus, Girls' Hostel এর সহস্র সহস্র বাংলা দেশের সন্তান যখন জীবনাহুতি দিয়োচিল; তাদের সেই রক্তক্ষরণ, তাদের সেই শেষ দীর্ঘ-শ্বাস সেদিন সমগ্র পূর্ব্বাঞ্চলে শুধু নয়. সমগ্র বিশ্বের মানবাত্মার যে ক্রন্দন ধ্বনিত হয়োচিল তারই পরিণতি অতি অল্প সময়ের মাজেই ইতিহাসের বিস্ময় রূপে সৃষ্টি হলো একটি নূতন দেশে বাংলাদেশ। এই প্রস্তাবকে সামনে রেখে মনে পড়ে বিগত ৩১ শে মার্চ্চের কথা। ঐতিহাসিক ঘোষণা ঘোষিত হলো, ভারতবর্ষের

কোটী কোটী মানুষের প্রতিনিধিদের কণ্ঠ হতে, ভারতবর্ষের লোক সভার মাধ্যমে। এই অন্যায় ও অনাচার, মানবাত্মার এই অবমাননা, সভ্যতা নাগিনীর এই ক্রুর ও হিংস্র আক্রমন, আমরা ভারতবর্ষের মানুষ নীরবে সহ্য করব না। আমাদের ভারতবর্ষের সরকার যেদিন বাংলাদেশের হতভাগ্য পাশবিকতা জর্জা মানব শক্তির পাশে একটি বিরাট শক্তি নিয়ে এসে দারিয়েছিলেন। তার পর ঘটনাপ্রবাহ অত্যন্ত দ্রুত গ্রতিতে ধাবিত হয়েছে। আজ আমরা যখন এখানে দাঁড়িয়ে এই প্রস্তাব নিয়ে আলোচনা করছি, আমার শুধু মনে পরছে, সেদিনের কথা ১৯১২ সনের ২১ শে নভেম্বর শ্রীহট্টে আমার জন্ম। জন্ম অধিকারে আমিও একজন নব সৃষ্ট সার্ব্বভৌম গন প্রজাতন্ত্রী এই নব রাষ্ট্রের অংশীদার। আর আমি গৌরবান্বিত এজন্য যে, শুধু শ্রীহট্টে জন্ম বলে নয়, আসামের বাংলাভাষী অসমীয়া বলেও। কারণ বাংলাদেশের এই ঘটনা প্রবাহে আমার সরকার ও আসামের জনসাধারণ যে বোমা গ্রহণ করেছেন, সেজন্য আমরা পূর্ব্বাঞ্চলের বাংলা ভাষাভাষীয়া তাদের কাছে কৃতজ্ঞ। বাংলাভাষাভাষী রাষ্ট্র বলে পশ্চিম বাংলার কাছে আমাদের কৃতজ্ঞ থাকার কোন কারণ নাই, একই কারণে ত্রিপুরার কাছে বা কাছাড় জেগার মানুষের কাছেও কৃতজ্ঞ থাকার কোন কারণ নাই। কিন্তু ব্রহ্মপুত্র উপত্যকার ভ্রাতৃবৃন্দ ও মেঘালয়ের ভ্রাতৃবৃন্দ শুধু মাত্র মানবিক চেতনায় যে বোমা বহন করেছেন তা অত্যন্ত প্রশংসনীয়। হতভাগ্য শরণার্থীদেরে নিয়ে দীর্ঘকাল নানা সংশয়, তাদের ভবিষ্যত সম্পর্কে নানা সন্দেহ মনে দানা বাধা স্বত্বেও এই পূর্ব্ব বাংলার অসহায় মানুষদের রক্ষা করার জন্য এই যে অনমনীয় মানবিক নব চেতনার চিহ্ন আমাদের সম্মুখে রেখেছেন, সেজন্য আমাদের কৃতজ্ঞতার কোন শেষ নাই। নিব্বাক বিস্ময়ে এই নয়লাস দেখেছি, আমাদের মাননীয় মুখ্যমন্ত্রী মহাশয় উল্কার গতিতে. নিজের আহার নিদ্রা বিসর্জ্জন দিয়ে আসাম প্রদেশের আভ্যন্তরীন শান্তি ও শৃঙ্খলা রক্ষার জন্য ও ক্যাম্পে ক্যাম্পে লক্ষ লক্ষ হতভাগ্য সর্ব্বহারা, লক্ষীছাড়া শরনার্থীদের কল্যানের জন্য ঘুরে বেড়িয়েছেন প্রান্ত থেকে প্রান্ত পর্য্যন্ত। সময় সময় তাঁর মুনের দিকে তাকিয়ে বেদনা বোধ করেছি। কিন্তু তিনি আমাদেব দিয়েছেন—"চিন্তা করবেন না, সব ঠিক হয়ে যাবে। সত্যের জয় জয় অবশ্যম্ভাবী" ভুলতে পারিনা আমার প্রদেশে কংগ্রেসের সাধারন সম্পাদক শ্রীযুক্ত শরৎ চন্দ্র সিংহ মহোদয়ের অবদানের

কথা। ভুলতে পারিনা এই সদনের মাননীয় সদস্যদের আবেগভরা কণ্ঠে বাংলা-দেশের রাজনৈতিক সমস্যার সমাধানের জন্য প্রতিজ্ঞাবদ্ধ হওয়ার কথা। ভুলতে পারিনা সমগ্র আসাম রাজ্যের জনগণ এই নয়মাস কাল এই হতভাগ্য শরণার্থীদের রক্ষন করার জন্য তাদের সর্ব্বপ্রকার বিভেদ ভুলে রাজ্যের ভিতর শান্তি ও শৃঙ্খলা অক্ষুন্ন রেখে জাতি হিসাবে, মানুষ হিসাবে শ্রেণী বর্ণ, ধর্ম,, ভাষা নির্বিশেষে আমরা যে একটি মহাজাতি সেই মহাজাতিরত্বের পরিচয় তানের কথা। তাই আজ বাংলাদেশের সংগ্রামের একজন পাথিকৃৎ রূপে এই প্রস্তাব নিয়ে আলোচনার মূহূর্ত্তে আমি আসাম প্রদেশের নেতৃবৃন্দের কাছে এবং মেঘালয়ের নেতৃবৃন্দের কাছে আমাদের আকিঞ্চন, আমাদের কৃতজ্ঞতা নিবেদন করছি। আজ এই প্রস্তাবকে সন্মুখে রেখে মনে পড়ে বাংলাদেশের এই সাড়ে সাত কোটী মানুষের মুক্তি সংগ্রামের পটভূমিতে আমরা যে ইয়াহিয়া খাঁ, টিক্কা খাঁ প্রভৃতির ভূমিকা দেখোই, এ ভূমিকা আজ নতুন নয়। তারা যুগে যুগে, কালে কালে, মানব অধিকারকে পদদলিত করতে, লাঞ্ছিত করতে ইতিহাসের পাতায় আর্বিভূত হয়েছে। দ্বাপর যুগের কুরুক্ষেত্র যুদ্ধের দুর্য্যোধন কে আজ আমরা দেখছি ইয়াহিয়া রূপে দেখহি দুঃশাসন রূপী টিক্কা খাঁকে সে কালে এক দ্রৌপদীর বস্ত্রহরণেই ধ্বংশ হয়েছিল কৌরববংশ। আজ এই বাংলাদেশে হাজার হাজার যুবতীর দীর্ঘশ্বাসে বাংলা দেশে আকাস বাতাস সহিতে হয়েছে। এই জঘন্য পাশবিক অত্যাচারের শুধু যন্ত্র বাংলাদেশের নারীত্বই কৃতজ্ঞতা নয়, সমগ্র বিশ্বের নারীত্ব, মাতৃত্ব আজ হতমান। জননীর অশ্রুজলে, জননীর হৃদয় নিংড়ানো দীর্ঘশ্বাসে বাংলাদেশের আকাল বাতাস কলুষিত হয়েছে। তাই এই বাংলাদেশ আজ ইতিহাস রচনা করেছে। এই ভুট্টো সাহেয় ও আমাদের কাসে অপয়িচিত নন্। মহাভারতীয় যুগে শুকানার মধ্যে আমরা তূলেফিকার আলী ভুট্টোর প্রতিচ্ছবি দেখ্তে রয়েছি। এই শুকান তথা ভূট্টোয় আবিভাবেই বাংশাদেশের এই তাণ্ডবলীলা সৃষ্টির প্রধান কারণ হাড় বা বাংলাদেশ প্রতিষ্ঠার ও। তাই আসি নমস্কার জানাই আজ বাংলাদেশের মুক্তি যোদ্ধাদের। যুগে যুগে কালে কালে পায়া আলোক পটকা নিয়ে, ভ্রান্তপথযাত্রীকে পথ নির্দ্দেশ দিবে। যুগে যুগে কনিক একথা বলেছেন। বাংলার কবি অতুল প্রমাস সেন গেয়েছিযেন—

"ন্যায় বিরাজিত যাদের করে।
বিঘ্ন পারাজিত তাদেরি কারে॥
সাম্য কতুনা ভরে, স্বার্থ পরে।
সত্যের নাই পরাজয়॥"

প্রতিষ্ঠা এ ভাবেই সম্ভব। যুগে যুগে সত্যেরভরে এভাবেই প্রতিষ্ঠিও হয়েছে। প্রাক্ স্বাধীনতা যুগে কবি প্রসাদের ভাবে অনুপ্রানিত হয়ে আমরা গেয়েচি—

"বলো বলো বলো সবে
শত বেনুবীণা রবে
ভারত আবার জগৎ সভায়
শ্রেষ্ঠ আসন লবে।

ধর্ম্মে মহান হবে, কর্ম্মে মহান হবে—নব দিনমণি উদিবে আবার পুরাতন পুরবে।—

সে দিন প্রভাবে নতুন বোল নতুন জীবন করবে কেন, এ নহে কাহনী, এ নহে স্বপন, আসিবে সে দিন আসিবে।"

অবশেষে সেদিন এলো সত্যই। আমাদের জীবদ্দশাতেই আমরা তার বাস্তব রূপ দেখতে পেলাম। এ আর তখন শুধু কাহিনী হয়ে রহলো না। সমগ্র পৃথিবীতে এ কাহিনী শুধু প্রতিষ্ঠা লাভই করলো না সম্মান লাভ ও করলো। তাই যখন শুনলাম ভারতের প্রধানমন্ত্রী মহোদয় বলেছেন পৃথিবীর সমস্ত দেশ যদি আমাদের বিরুদ্ধে দাঁড়ায় তবু ও আমরা আমাদের কর্ত্তব্য হতে বিচ্যুত হবোনা, একই আমরা বাংলাদেশের জন্য করণীয় সবকিছু করবো। যেন সত্যই আমি নিজেকে একজন ভারতীয় বলে গৌরব অনুভব করেছি। জলে, স্থলে অন্তরীক্ষে আমরা ব্যূহ রচনা করেছি, দুর্ধর্ষ পাকিস্তানী শত্রুদের আক্রমনের মোকাবিলা কারবার জন্য। পাকিস্তানের সঙ্গে আমাদের কোন বিরোধ নয়, আমাদের বিরোধ সামগ্রিকভাবে অন্যায়ের সঙ্গে অবিচারের সঙ্গে। বিনা রক্তপাতে কিভাবে এক দেশ অন্যদেশের কাছে আত্মসমর্পন করে তা ভারতীয়েরাই দেখিয়ে দিয়েছে। তাই আমরা আজ জাতি হিসাবে' মানুষ হিসাবে নিজেদের পরিচিত করতে পারলাম সমগ্র পৃথিবীর কাছে। আর যুগে যুগে মানুষের মধ্যেই ভগবানের

আবির্ভাব হয়ে থাকে। শ্রীমতী ইন্দিরাজীর তূণে রয়েছে অসংখ্য বাণ। এর এক একটি বানে এক একটী দুর্নীতির চির অবসান ঘটবে। কি গজবীন ক্ষেত্রে কি সমাজ ব্যবস্থায় উন্নতি কল্পে, কি অর্থনীতি ক্ষেত্রে সর্বত্রই আসবে আঘাত। দেশ ও জাতিকে সমাজবাদের তপস্যায় উন্নীত করার কাজে ইন্দিরাজী বিরামহীন আঘাত হেনে যাবেনই। আজ আমাদের একমাত্র কর্ত্তব্য ধৈর্য্য না হারিবে জাতীয় নীতি ও আদর্শগত ভাবে আমাদের প্রধান মন্ত্রীকে সহযোগীতা দেওয়া। লোক সভাতে বিরোধী নেতা ঠিকই বলেছেন আজ আমাদের দেশে একদল; এক জাতি, এক নেতা আর একই চিন্তা সর্ব্বভারতীয় জাতীয় গৌরব প্রতিষ্ঠা।

গৌরবের উচ্চশিখরে দাঁড়িয়ে তাই আমরা ভুলি নাই আমাদের প্রতিরক্ষা বাহিনীর বীর দেশপ্রেমিক জোয়ানদের। এই মহাগৌরব প্রতিষ্ঠার যাঁহারা আত্মাহুতি দিলেন তাঁদের আমরা আমরণ স্মরণ রাখবো। স্মরণ রাখবে সমগ্র জাতি। এঁদের পূতঃ আত্মার প্রেরনায় হব আমরা কালজয়ী। এঁদের নমস্কার জানাই। আর বিশ্বকবির ভাষায় জানাই আমাদের প্রিয় প্রধান মন্ত্রী ইন্দিরাজীকে শেষ প্রণাম—

"তোমার কীর্ত্তির চেয়ে—
তুমি মহীন।"

Shri Giasuddin Ahmed : Mr, Speaker, Sir, it is a matter of great delight for all of us that we are alive to-day in the greatest turning point in the history of the Sub Continent. I congratulate the freedom fighters of Bangladesh and our valiant troops for their historic achievement in establishing a new nation that is Bangladesh. Now, Sir, to understand the significance of this liberation struggle started several months back we must know the background of various problems of Bangladesh. During the last 25 years of our independence we has many problems of our own but till recently we had very little knowledge about what was happening inside Bangladesh. Pakistan was created on the

basis of two-nation theory, and on the basis of religion India was partitioned into India and Pakistan. But Subsequently the people of Bangladesh come to realise that it was a wrong theory. Religion might be or at one time it was one of the factors for creating a nation no doubt, but with the progress of time with new ideas. juining ground this has changed. Other factors became much more important. These are race, language, culture and last but not the least the economic factor. Now, Sir, taking advantage of religion, the West Pakistani Capitalists made East Pakistan into a virtual colony for exploitation and oppression. As regards the capital investment in Pakistan as a whole, 80% of resources or more than that was invested in West Pakistan. So far as employment is concerened 80% of the jobs were for West Pakistanis. We in Assam will be surprised to learn that a Post Master in a distant village in Bangladesh was imported from West Pakistan—more than a thousand mile. And, in other spheres also these was discrimination against East Pakistan. We talk of racial segregation policy of South Africa, we condmn Rhodesia's Smith Government but what was actually happening in Bengal? West Pakistani people, may be were co-religious with the East Pakistani but racially, economically and culturally they considered themselves to be superior and looked down upon the East Pakistanis with hatred. They talk of Islamic brotherhood but in matters of of economic development there they do not hesitate to behave like Shylock. That is our experience, Sir. We know the Kabuli people. They take shelter in a Muslim house taking

advantage of the same religion, but when they lend money and loan is to be realised they do not hesitate to behave like a Shylock—they must exact the pound of flesh, He does not care whether he is a muslim or not. His self interest is supreme. The West Pakistani capitalists (I do not blame all the people of West Pakistani, I say the West Pakistani capitalists) with the help of the military junta converted the East Pakistan into a colony and that is the cause of the liberation struggle in East Pakistan. Besides the economic factor there is the question of language we know there was a language movement also in East Bengal. The Military Rulers—after Ayub Khan, Yahiya Khan came, election was held and Awami League returned with over whelming majority but to nullify the will of the people we found a Military crack down. There was bloodshed. Sir, we living in a border district had opportunity to meet those young people coming from Bangladesh all teenagers, school boys, college boys and I bow down my head to them. We in India, Sir, particularly the new generations who had no scope for sacrificing for independence of our country have a new lesson from the developments in Bangladesh. It is a new idea for us, particularly for the new generation who have no scope to go to jail even for the sake of the country's liberation. When liberation struggle was going on we have the opportunity to meet the freedom fighters, full of devotion to motherland. I know personally a number of them. I know one gentleman. He was holding a big area, not less then three hundred square miles bordering Manchachar, for

several month. The Pakistani troops did not dare to panetrate into this area. With such a great detemination they fought. It is something history, which we should know and from such history we must have some lession. There are many others who galantly fought for the independence of Bangladesh. Of course it would not have been possible to achieve independence so early if our valiant troops would not have taken initiative in this matter. Any way, I would cut short my speech. I congralulate all of them, I pay homage to the Sahids of this freedom struggle. I wish speedy reconstruction, peace and prosperity of the people of Bangladesh and I wish the principles on the the basis of which Bangla Desh come into existence. i. e. secularism, socialism and democracy find a ever lasting place, a firm foundation on the soil of Bangla Desh. But, Sir, we must not be complacent. There are still some people, reactionary people who will launch a counter revolution. There is apprehension of counter revolution. So as a safeguard against this I like to suggest that the Bangla Desh people should have national Government of their own, not a party Government. All the parties who participated in the liberation struggle, should come forward and form national Government for reconstruction of their conutry and to give a firm foundation of these noble principles and if they can do it then and then only, we in India can have a lasting friendship and good relationship and with these few words I support the resolution moved by the Chief Minister.

One thing I must mention. When we mention in this resolution about all freedom fighters and our valiant

troops unforunately, it is a matter of great regret, we have left out the father of the new nation, i. e. Shiekh Mujibur Rahman. His name is not mentioned. His name should be mentioned in the resolution with a strong demand for his immediate release.

Rani Manjula Devi : Mr. Deputy Speaker Sir, I express my hearty congratulation to those valiant fighters of our army who fought against the military regime of Pakistan and also Mukti Bahini. I also express my hearty Congratulations to the leadership of our prime Minister; Shrimati Indira Gandhi, who has taken a resolute stand with her military strength in liberating Bangla Desh. Sir, it is the rich heritage of India to give shelter to those who seek shelter. Shrimati Indira Gandhi has shown a great leadership in upholding the democratic principles to the whole world a principle which has been opposed by the Yaha Khan regime of Pakistan. There is no courage greater than moral courage, even the neuclear weapons eannot conquer this moral courage which could achieve this great success. Now, to all the nations of the world, India has shown that moral strength is greater stronger than the strength of all nations. My homage goes to the valuable lives lost in the Indian Army and the Mukti Bahini. My great congratulation goes to the valiant fighters who have sacrificed their lives for the sake of their mother land with our Indian army personnel. Now, by agreeing to "cease-fire we have shown that India has no intention whatsoever to acquire territory of any other nations. We have no enmity with any other country. But

there is one thing lacking in our achievement. The great leader of Bangla Desh, Bangla Bandhu Shiekh Mujibur Rahman is still in prison in West Pakistan. So, this House should pass a resolution with a strong demand that he should be released to crown the victory of Bangla Desh over Pakistan. I express my high gratitude to our friend by country Russia for her moral support and active participation in the diplomatic circle. Russia's veto along with Poland has prevented Pakistan and other great powers from starting a third world war. So, I offer my deep felt thanks to these countries Russia, poland, and Bhutan. Although Bhutan is a small country she shown noble courage I also thank other countries who stood by India and stopped a world conflict. We do hope that Pakistan would now realise her error and would extend a hand of friendship to India and other neighbouring countries. Without friendship and co-operation to neighbouring countries she cannot survive.

Now, Sir, I come to the question of repatriation of the evacuees. Repatriation should be done in a most disciplined manner. The other day I found that batches of refugees are going back. But I do hope that they will all be registered before they leave for their motherland so that they may safely return to their country. After all they are the citizens of Bangladesh and as such we have a responsibility to see to their safe return to Bangladesh and therefore we should hand them over to the proper authorities. I do hope that proper arrangement will be made so that each

one of them is registered before they leave for Bangladesh. It is easier to register them in camps so that they may go to their motherland with honour and dignity.

Sir, at this hour the national solidarity is very vital and we should all stand as one against any other calamity that may come to us in other forms. Now that cease-fire has been effected I do hope that the big powers would realise the just stand of India and they will try to help in maintaining world peace and tranquility.

Sir, profiteering is going on even at this critical hour. The anti-national and anti-social elements who indulge in corruption, black-marketing and profiteering should be properly dealt with and examplary punishment should be given under the law. I hope Government would take note of this and see that these anti-social elements are properly dealt with.

Sir, I give my heart felt support to the resolution and I do hope that all sections of this House would join me in supporting the resolution.

Mr. Deputy Speaker : To be fair to all the hon. Members I would like to give the names of the Speakers serially so that the members may not leave their seats. Shri Atul Goswami, Shri Jogen Saikia. Dr. Bhupen Hazarika, Shri Biswanath Upadhyya, Shri Shamsul Huda, Shri Nakul Chandra Das, Shri Kamini Sharma, Shri Narayan Bhuyan, Shri Sailen Medhi, Shri Upen Sanatan, Shri Akram Hossain, Shri Kandarpa Narayan Banikya, Shri Premadhar Bora and last of all Shri Suren Das.

Shri Promode Chandra Gogoi : My name was also there.

Mr. Deputy Speaker : I will accommodate you also.

Shri Atul Chandra Goswami : উপাধ্যক্ষ মহোদয়, এই প্ৰস্তাৱটো সমৰ্থন কৰি মই দুষাৰ কব খুজিছো। জয় জয়তে বাংলাদেশৰ মুক্তি বাহিনী, ভাৰতবৰ্ষৰ সৈন্য বাহিনীৰ যোৱান সকল আৰু সমগ্ৰ ভাৰতীয় জাতিৰ প্ৰতি মোৰ কৃতজ্ঞতা, শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিলো। মই ভাবো এই প্ৰস্তাৱটোত এটা কথা নকলে সৰ্ব্বাঙ্গ সুন্দৰ নহব। এই প্ৰস্তাৱটোত আমেৰিকাৰ বিৰুদ্ধে এষাৰো মাত মতা নাই। আজি আমি কাগজত দেখিছো যে আমেৰিকাই এতিয়াও বাংলা দেশ বুলি কবলৈ বিচৰা নাই আৰু 7 fleet ভাৰত মহাসাগৰত ৰখাৰ সিদ্ধান্ত কৰিছে। সেই কাৰণে মই ভাৱো এই প্ৰস্তাৱটোত Soviet Union ক কৃতজ্ঞতা জনোৱাৰ পিচত এটা লাইন থাকিব লাগে ঃ

The House condemns outfright the reactionary rule played by the U.S.A. and demand immediate withdrawal of Seventh fleet from the Indian ocean.

এই বাক্যটো ইয়াত যোগ দিব লাগে। আটাইবোৰ মুক্তি সংগ্ৰামত U.S.A. ই কি ভূমিকা লৈছে আমি দেখি আহিছো। তেওঁলোকে কেতিয়াও য়াহায়া খানৰ মানবতা বিৰোধী কাৰ্য্যৰ প্ৰতিবাদ কৰিব নোৱাৰে। যিহেতু তেওঁলোকে নিজে বিভিন্ন প্ৰান্তৰত ভিয়েট নামত মানবতা বলী দি আহিছে। সেই কাৰণে এই বিধানসভাত তেওঁলোকৰ এই কাৰ্য্যৰ যদি প্ৰতিবাদ নজনাও, গৰিহণা নিদিও কেৱল বাংলা দেশৰ মুক্তি সংগ্ৰামক ধন্যবাদ জনাওঁ, Soviet Union এ আমাৰ প্ৰতি দেখুওৱা বন্ধুত্ব সুলভ মনোভাৱক ধন্যবাদ জনাওঁ, এই প্ৰস্তাৱটো সৰ্ব্বাঙ্গ সুন্দৰ নহব। সেই কাৰণে এই লাইনটো যোগ দিবলৈ কৈছো যে U.S.A. ই 7 fleet ভাৰত মহাসাগৰৰ পৰা অবিলম্বে লৈ যাব লাগে। তেওঁলোকে প্ৰতিক্ৰিয়াশীল যি ভূমিকা গ্ৰহন কৰিলে তাক এক মুখে গৰিহণা দিব লাগে এইটো কথা ঠিক যে এনেকুৱা সমস্যা ১৯৬২,১৯৬৫ চনত সৃষ্টি হৈছিল আৰু আমাৰ জনসাধাৰণৰ এক জাতি হিচাবে ঠিয় হৈছিল। আটাইতকৈ সন্তোষৰ বিষয় যে—ভাৰতবৰ্ষৰ যি সকল সংখ্যালঘু সম্প্ৰদায়ক পাকিস্তান ৰেডিওই উচতনি

দিয়াৰ চেষ্টা কৰিছিল তেওঁলোকে এক হৈ ভাৰতবৰ্ষৰ সন্মান দুগুন বৃদ্ধি কৰিলে, সেইসকলক মই ধন্যবাদ জনাইছো। আমাৰ যিটো সক্ৰিয় বৈদেশিক নীতি তাৰ দ্বাৰা Nuclear Weapon ক বিশ্বাস কৰিলেও নিজৰ দেশ ৰক্ষা কৰিব নোৱাৰিব। ভাৰতৰ বৈদেশিক নীতি এতিয়াও সঠিক পথে পৰিচালিত হোৱা নাই। ৺ৰাম মনোহৰ লোহিয়াই ভাৰতৰ বৈদেশিক নীতি চাকৰ আৰু পাকিস্তানৰ বৈদেশিক নীতিক দাস বুলি কৈছিল। পাকিস্তান সদায়েই আমেৰিকাৰ গোলাম হৈ থাকিব। তাৰ পিচত Nonaline Policy অকৃতকাৰ্য্য হৈছে কাৰণ U.N.O. ৰ Voting ত যোগোশ্লেভেকিয়াই আৰু আৰবে ভাৰতৰ বিপক্ষে ভোট দিছে সেই কাৰণে ভাৰত-চৰকাৰে এনে বৈদেশিক নীতি লব লাগে যাতে বিশ্বৰ সকলো প্ৰগতিশীল দেশৰ লগত সম্বন্ধ ৰাখিব পাৰে। আমাৰ স্বাধীন সত্ৱা অখণ্ড ৰাখিব লাগে। মই বেচি নকও বঙ্গ বন্ধু মুজিবৰ ৰহমানৰ এতি শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিছো আৰু ২।১ দিনতে বঙ্গ বন্ধুৰ মুক্তি শুনিবলৈ পাম বুলি আশা কৰিছো। এই যুদ্ধৰ জৰীয়তে ভাৰতীয় জনসাধাৰণে অনুপ্ৰেৰণা লাভ কৰিছে। আৰু এই অনুপ্ৰেৰণা যিমান পৰা যায় দেশৰ কামত লগাব লাগে। এনে অনুপ্ৰেৰণা ১৯৬২ চনতো আহিছিল কিন্তু সেই অনুপ্ৰেৰণা দেশৰ কামত সম্পূৰ্ণৰূপে লগাব পৰা নহল।

আজি ১০ দিনমানৰ আগতে এটা মিলিটাৰী convoy party তেজপুৰলৈ আহিছিল। তেওঁলোকৰ হাতৰপৰা ৫০ হাজাৰ টকাৰ বেগটো পৰি গৈছিল সেই বেগটো জেঙ্গেনী M.E. School ৰ হেড পণ্ডীত শ্ৰীসোভি মহন্তই পাই সেই convoy ক ঘুৰাই দিলে। তেতিয়া convoy ৰ মুৰব্বীজনে তেওঁক তাৰে ৪ হাজাৰ টকা পুৰস্কাৰ হিচাবে দিছিল। কিন্তু সেই সামান্য বেতনভোগী Head master জনে দেশৰ কামত লগাবৰ বাবে সেই টকা ওভতাই দিলে। ইয়ো এটা দেশ প্ৰেমৰ ডাঙৰ নিদৰ্শন। এই কাৰ্য্যই দেশবাসীক নিশ্চয় অনুপ্ৰেৰণা যোগাব।

আমি কেতিয়াও দেশৰ বিৰোধিতা কৰা নাই। দেশ নিৰ্ম্মানৰ ক্ষেত্ৰত আৰু দেশৰ মৰ্য্যদা ৰক্ষাৰ কাৰণে আমি একজাতি হৈ যুজিম আৰু এক জাতি হৈ মৰিম।

মই ইয়াকে কৈ আমেৰিকাক outfright condemn কৰিবৰ কাৰণে মাননীয় মুখ্য মন্ত্ৰীক অনুৰোধ জনাই প্ৰস্তাৱটো সমৰ্থন জনালো।

Shri Jogendra Nath Saikia (Minister, Low) : Mr. Deputy

Speaker, Sir, the two-week long war has come to an end. It has ended in victory and glory to us. I associate myself with the Hon'ble members of the House in paying homage to the myrtyrs who gave their lives for the protection of the future of this country, those who have given their today for the tomorrow of this nation. I also associate myself with them in paying tributes to the great soldiers of this country who have saved the honour of this country and brought this honourable victory to us. Sir, this war has not only brought victory to us but this has also brought out few truths. Firstly it appears to me that a new nation and a new country in India has emerged. Days of wavering in decision are gone and a determined nation with a zeal, with a purpose, with an ideal and with an urge to do something good to the entire world has come out; and to add to it, Sir, a new leadership has developed which has proved equal to the situation. I must congratulate our Prime Minister not only because she has brought victory to us but also for her success in being a symbol or the real urge of the people of India. After a long time a leader has come who has discovered what India really wants and what India actually stands for. Under her leadership, India is bound to march from success to success. Her leadership has given us a new direction, i. e., direction against all vested interests. She has pulled up the nation to fight for socialism and justice. Not confining within the four walls of this country, she has extended this ideal to the entire world by enthusing and inspiring the people to fight for a great cause

wherever it might exist. Sir, with the ideals and the purpose that she has set for this nation I believe, we shall be able in the near future to rise to a position equal to any other nation of the world. The second truth that has come out is that—India could stand for an ideal even though it was not as strong militarily or as strong economically as many other countries are. The tradition of India is that wherever there has been repression, wherever there has been misdoings and wherever there has been any exploitation and wherever there has been any injustice, India has been standing by the side which stood for the right cause. If we go to the mythological age, we can remember that Sri Rama Chandra went as far as ceylon in the south conquered many kingdoms one after another but what had he done after the conquest? He did not annese these countries to his own kingdom. He had only replaced the repressive and tyrant rulers of those countries with a good ones and right ones and then he had gone back to his own kingdom. He had no idea of expanding his own kingdom. So also, when we go to the days of Shri Krishna, we find that wherever there had been repression, even individual repression like that which took place in our State in Tezpur, which was called Sonitpur at that time he went there with the Chakra in his hands, subdued the tyrant rulers and put in power those who stood for the right and the just and he came back without anything in his hand but only with glory that he stood for a right cause. So also when Mahatma Gandhi came, he not only gave a direction to those who were against imperialism in

this country but he gave leadership to the entire colenial world which was dominated by the Europeans at that time. Sir, taking to the ideals that India set forth under the leadership of the Mahatma country after country got independence. Again, Shri Jawharlal Nehru, come out openly when there was repression in Spain we were a subject nation at that time, and raised his loud voice against the repression and tyranny of the Salazar regime. In that manner Sir, all throughout the history wherever there has been any injustice perpetrated in any part of the world there, have been voices raised by India against the same. The magniticent noble lady who has taken up the reigns of India today kept this tradition high and has demonstrated to the world that here is one country which can stand for its id-al and could note everything to keep up the ideal. Even though she had to face many difficulties she has proved if to the world. The world has seen that we have conquered East Bengal. But have we taken it for us ? We have established independent Bangla Desh and our Prime Minister has boldly stated that our troops will not be there for a day longer than required. What we have done in the western sector ? There we have unilaterilly called for a ceasefire. This shows to the world that there is a country, that there is a ledership in this country which stands for an ideal, the ideal of standing for the just and right cause and not for any tersitonial design. Another fact that has come to our notice more clearly than before is that the days of theocratic rule, days of dictatorship, of military rule and the days of capi-

talism, and exploitations are over. East Bengal under the leadership of Sheik Mujibur Rahman had belived the two nation theory which was fought tooth and nail by the father of the Nation Mahatma Gandhi. Here is another man after Gandhi who has come in the shape of Sheik Mujibur Rahman who has shown that the medieval days or religious fanaticism are no more there, those days have already gone and equality of all religious in other words secularism has come to stay. Sir, last of all what lesson we have got from this war is that the future of the country lies with the future of the other socialist countries of the world. Sir, Some of us have been speaking in this line from before. As for myself reading from a prepared speech as the President of the Jorhat District Political congress as back as in the year 1954, I said that even maintaining the neutral position and non-alignment policy we could come closer to U.S.S.R. and there lies the future of this country. I am glad that the stand taken there by some of us have now been vindicated. Now there is nobody in India who can say that the Indo-Soviet Friendship treaty was wrong but at that time of signing the same there was some reactionary who questioned the wisdom of the Prime Minister. Sir, this country and the Socialist world have got one common ideal before them, the ideal of socialism, the ideal of standing by the down trodden, of standing against the imperialist countries. Our future lies with the fulfilment of this ideal as in the case of those countries. It has been proved by the recent developments in the international field of diplomacy and the stand taken by the U.S.S.R.

that the countries with common ideology alone could stand together. I must congratualte the leadership of the U.S.S.R. for the stand they have taken even knowing fully well that in the United Nations and the Security Council the imperialists, colonialists and supporters of expansionism, along with there hypoerites who profess socialism but always pursues an opportunistic line of even standing by thes who are against socialism and against world peace, will compine together against itself have shown the courage and guts to stand behind this ideal and help our country. This was not a small thing. When they have exercised the veto it was not only in favour of this country but in favour of liberty, of freedom of the people of the world and they have exercised the veto not only against the colonial rule of Pakistan in Bangladesh but also against all colonialists and opportunists in the world. Therefore, Sir, I hold that we must be striving for strengthening our ties with the socialist countries of this world headed by the U.S.S.R. and I invisage a day when India and U.S.S.R. will march side by side, hand in hand to endnes colonialism and militarism spear headed by the present American leadership and a new world one of these things will come up. Sir, we have achieved a victory but that victory should note make [us complacent. Those are manoevouring against us, those who are afraid of the progressive policies followed by our country are even now intriguing against us and the progressive nations like the U.S.S.R. We must stand eternal guard against those forces. We must try to unite the entire people of the

world against those interventionists. Sir, we must be able to maintain the unity of this country and guard against those sentiments and machinations, which may disturb this unity whenever they may try to show their heads and see that there is no trouble in the name of religion, in the name of laguage or such other thing which could be easily exploited in this country. Particularly for this State unity is much more necessary because it is inhabitated by people of many religions, many languages and many races. In the unity of all of them lies the strength of this State. Therefore, we must do everything to maintain the unity. We have provided a forum for that. That forum is the State Citizens' Council. This Council has been formed as a broad based organisation of all the parties and interests and all sections of the people are represented therein. I appeal to the people of this State, I appeal to one and every member of this House to eo-operate in the efforts of the Citizens' Council not only to maintain internal peace, security and unity but also to see that the preparedness of the country, preparedness of the Armed Forces are helped and strengthened. Sir, we have lost much during this war and that loss will have to be repleni-shed. There is no doubt that the Government will do all that is possible within its power, but that is not all. We, the people, should show that we are behind the Government, behind the Jawans who have lost their lives, and who are also ready to take the lives of the enemy who dares to raies their fingers against us. To replenish the loss we will have to collect a good sum. So that we could hand over a good

amount to the Prime Minister when she visits our State, so that the loss incurred in the war can to some extent be replenished the people of this state will also have to contribute. That is not the only objective of the Citizen's Council. There are many other objectives which have explained already by the Chief Minister in is speech in support of the resolution and which will again be explained in the Citizen Council meeting tomorrow, which many of our Hon'ble Members being members will attend. I need not dilate upon the same. I will only appeal to every section of the community in the State and to all Members of this House, once again to co-operate with the activities of this Council.

With these words I appeal to all for unanimous support to the resolution moved by the leader of the House.

*Dr. Bhupen Hazarika : মাননীয় উপাধ্যক্ষ মহোদয়; মুখ্যমন্ত্ৰী দেৱে আগবঢ়োৱা যিটো প্ৰস্তাৱ এই প্ৰস্তাবটোত আমাৰো অনুভূতি আছে। মই অনুভূতি প্ৰকাশ কৰাৰ আগত কেইটামান কথা কব খুজিছো। প্ৰথম কথা হল : যেতিয়া আমি শান্তিত থাকো তেতিয়া সৈন্য সকলৰ কথা পাহৰি থাকো। যুদ্ধৰ সময়ত আমি পঞ্চ মুখে তেওঁলোকৰ শলাগ লোৱাৰ লগতে উৎসাহ যোগাও আৰু তাৰ পাচত পাহৰি যাওঁ। ভাৰত পাকিস্তানৰ যুদ্ধৰ ৭ দিন মানৰ আগতে মই আচাম ৰাইফলচলৈ গৈছিলো তাত কৰনেল ব্ৰা—৫৮ বছৰীয়া, তেওঁ দুখেৰে সৈতে কৈছিল যে বহুতো অসমীয়া লৰাই মৃত্যু বৰণ কৰিছে। তাৰ ভিতৰতে এজন অসমীয়া ডেকা সোমনাথ দত্ত, তেওঁ কেইবাখনো টেঙ্ক ধ্বংশ কৰি মৃত্যুৰ মুখত পৰিছে। সেইদৰে পুঞ্চ হিলি আৰু চিলেটৰ যুদ্ধত আমাৰ বহুতো জোৱানে সাহসিকতা দেখুৱাই গৈছে। বিপদৰ সময়ত সেনানী সকলৰ কথা মনত ৰাখে কিন্তু পিচত পাহৰি যায়। আমাৰ সৈন্য বিলাকৰ চিকিৎসাৰ কাৰণে এটা হস্পিটাল

*Speech not corrected

নাই। আৰু সেই বিলাকক অন্য এখন হস্পিটালৈ নিবলৈ এখন এম্বুলেঞ্চ গাড়ীও নাই। তাৰোপৰি অবসৰ বিনোদনৰ কাৰণে এটা চিনেমা প্ৰজেক্টৰও নাই। এই বিলাক সা-সুবিধাৰ কথা নাভাবে। গতিকে এই সকলো বিলাক সা-সুবিধাৰ পৰা যাতে বঞ্চিত হব নালাগে তাৰ কাৰণে ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। কেৱল যুদ্ধৰ সময়ত উৎসাহ উদ্গণি বা সা-সুবিধা দিলেই নহয়, অন্য সময়তো এইবিলাক সা-সুবিধা যোগাব লাগে। সিদিনা ঢাকাত ৩১ হাজাৰ সৈন্যই অস্ত্র সম্বৰণ কৰিলে। এইদৰে যোৱা দশকৰ ভিতৰত আনকি ভিয়েট্‌নাম যুদ্ধতো এনেকুৱা হোৱা নাই, এই কথা পৃথিবীৰ সকলোৱে জানিব পাৰিছে।

ইয়াৰ পাচত এটা কথা কব খোজো যে আমাৰ শ্ৰদ্ধেয় শ্ৰীযোগেন শইকীয়া ডাঙৰীয়াই কৈছে যে আজি আমি চচিয়েলিষ্ট কেম্পলৈ আগবাঢ়ি গৈছো। ১৯৬৫ চনৰ যুদ্ধৰ পাচত চবনৰ আমন্ত্ৰণ ক্রমে আমি ১০/১২ হাজাৰ ফুট ওখত থকা লাডাখলৈ গৈছিলো তাত A.N. ৰ 12 এ তিনিখন জিপ যোৱা আৰু অন্যান্য বস্তু নিব পৰাৰ ব্যৱস্থা আছিল। সেই A.N. 12 ৰাচিয়াই দিছে। তাৰ ওপৰত যি বিলাক সৈন্যৰ কাৰণে তম্বু আছিল সেই বিলাকো ৰাচিয়াই দিছিল। আৰু তাৰোপৰি বহুতো আবশ্যকীয় যন্ত্র পাতি দিছিল। কিন্তু আমেৰিকাই কি দিছে বুলি সোধাত কলে যে চকলেট আৰু হাতমোজা দিছে। এই দৰেই এই শক্তিৰ লগত প্রেম কৰি আহিছে। এতিয়া আমেৰিকাই কম্যুনিষ্ট চাইনাৰ লগত হাত মিলাব খুজিছে। ১৯৪৯ চনৰ ভাৰতৰ মতবাদক উপলুঙা কৰিছে। আজি সামৰণি পৰা এই যুদ্ধৰ আগে আগে ১ কোটি শৰনাথী পাকিস্তানৰ ইয়াহিয়া চৰকাৰে পাকিস্তানৰ পৰা স্থান চ্যুত কৰি ভাৰতলৈ খেদি পঠাইছিল। আৰু এই শৰনাথী সকলৰ মৰ্মন্তুদ বেদনা লৈ ভাৰতত সোমাইছিল এই মানুহ বিলাকৰ কষ্ট লাঘবৰ কাৰণে আমি ১ নিযুত কৰ দিবলৈয়ো কুণ্ঠাবোধ কৰা নাই। ঢাকাত সৈন্য সকলে অস্ত্র সম্বৰণ কৰাৰ পাচত বাংলা দেশ স্বাধীন হল। ২৫ মাৰ্চত আটক কৰি ৰখা মুজিবুৰ ৰহমান, যি মুজিবুৰৰ মুক্তিৰ আৰু স্বাধীনতাৰ সংগ্রামৰ কাৰণে এহাতে তেওঁ কাৰাগাৰাবদ্ধ হৈ আনহাতে তাৰ ফলস্বৰূপে নতুন এখন 'বাংলাদেশৰ' সৃষ্টি হ'ল সেই মুজিবুৰৰ কথা এই প্ৰস্তাবিত নথকাৰ কাৰণে দুখ পাইছো। শোভিয়েট ইউনিয়নে এই সম্পৰ্কত ভাৰতক যি সমৰ্থন দিলে তাৰ কাৰণে অভি-নন্দন জনাই যদি আমেৰিকাৰ নিক্সন প্ৰশাসনক গৰিহণা দিলেহেতেন তেনেহলে

প্ৰস্তাবটো সৰ্ব্বাঙ্গ সুন্দৰ হলহেতেন। এই আঞ্চলিক সত্বাৰ প্ৰতি ভাৰত চৰকাৰে সহানুভূতি দেখুৱাই সেইটো প্ৰতিস্থা কৰাত সহায় কৰিছে।

আঞ্চলিক সত্বা সদায় সন্মান কৰিব লাগিব। এই আদৰ্শ মুজিবুৰ ৰহমানৰ মুক্তি আৰু স্বাধীনতাৰ আন্দোলনে প্ৰকাশ কৰিছে। তাত এনেকুৱা অৱস্থা হৈছিল যে পশ্চিম পাকিস্তানৰ পৰা অতি নিম্ন খাপৰ চাকৰিৰ কাৰণেও মানুহ অনা হৈছিল। এখন গাৱৰ এটা post master চাকৰীৰ কাৰণেও পশ্চিম পাকিস্তানৰ পৰা মানুহ আহিছিল।

তাৰ পাচত শৰণাৰ্থী সকল নিজ নিজ স্থানলৈ ওভতি যোৱাৰ সম্পৰ্কত বাংলাদেশৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী তাজুদ্দিন চাহাবে কৈছে যে যি সকল শৰনাৰ্থীৰ ঘৰবাৰী নষ্ট হৈ গৈছে যাৰ সম্পতি আনে বেদখল কৰিছে সেইবিলাকে ঘুৰাই পাব। আৰু এইদৰেই শান্তি আৰু শৃঙ্খলাৰ মাজেদি এটা নতুন পৰিস্থিতিত তেওঁলোকে এওঁলোকক সন্মান কৰিব। নতুন দিগন্ত নতুন সূৰ্য্য উদয় হব। এই পৰিস্থিতিৰ সন্মুখত ৰাখি মই শিল্পী হিচাবে বাংলা দেশৰ কাৰণে এটা গীত প্ৰকাশ কৰিছিলো। আৰু সেই গীত তেওঁলোকে ব্যবহাৰ কৰিছে বুলিও শুনিছো গীতটো হৈছে এই মই গাই দিছো—

গঙ্গা আমার মা পদ্মা আমার মা
আমার দুই চোখে দুই জলে ধারা—
মেঘনা যমুনা !
একই আকাশ একই বতাস
এক হৃদয়ের একই প্রকাশ
দোয়েল কোয়েল পানীয় ঠোটে—
একই মূর্চ্ছনা।
ও আমার দুই চোখে যে দুই জলে ধারা—
মেঘনা যমুনা।
এবার ওপার কোন পারে জানিনা
ও আমি সব যানেতে আছি
শঙ্কচিলের ভাসিযে ডানা

ও আমি দুই নদীতে নাচী।
এপার ওপার কোন পারে জানিনা
ও আমি সব খানেতে আছি।
একই আশা ভালবাসা
কান্না হাসির একই ভাষা
দুঃখ শোকের বুকের সনে
একই যন্ত্রনা
ও আমার দুই চোখে দুই জলে ধারা
মেঘনা যমুনা
গঙ্গা আমার মা পদ্মা আমার মা।

ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীখন অসম আৰু বাংলাদেশৰ মাজে বৈ গৈছে। এই নদী দুয়োখন ৰাজ্যৰেই জীৱন নদী আৰু জীৱন মাতৃকা স্বৰূপা। এই নদীয়ে লগত ওত:পোত ভাবে জড়িত থকা দুয়ো ৰাজ্যৰ জনতাৰ মঙ্গলৰ হকে আবহমান কাল বৈ যাব। আৰু ইয়াৰ দুয়োপাৰৰ জনতাৰ নতুন দিগন্তৰ সূচনা কৰিব।

Shri Bishanath Upaidhyaya : माननीय उपाध्यक्ष महोदय ? इसके पहले कि मैं सदन के माननीय नेता के द्वारा प्रस्तुत प्रस्ताव का समर्थन करूँ, मैं उन शहीदों के प्रति अपनी हार्दिक श्रद्धा जालीयाँ अर्पित कहना चाहता हूँ। जिन्होंने अपनी मातृभूमि की रक्षा के लिये अपना बलिदान दिया है। महोदय ! आप जानते हैं कि जो संघर्ष बंगला देश में हुआ था उससे यह प्रमाणित हो गया है कि धर्म के आधार पर कोई राष्ट टिकनहीं सकता। और काश्मीर के बारेमें ढ़िक पाकिस्तान भी दावा नहीं कार सकता।

महोदय, आप जानते हैं कि बंगला देश के संघर्ष में वहाँ की जनता पर कितना दर्दनाक जुलम हुआ, कितनी मा-बहनों पर जुस हुआ। हमें विश्वास है कि बंगला देश की सरकार भी धर्म निरपेक्षता की नीति को अपनायेगी और उन्होंने इसकी घोषणा भी की है कि उनकी नीति धर्म निरपेक्षता की होगी और हमें विश्वास है कि इस नीति के कारण हम दोनों राष्ट्र दोनों पड़ोसी देश-मित्र के रूप में रहेंगे।

इस संग्राम में हमारे सामने यह भी आया है कि कौन हमारे मित्र हैं और कौन दुश्मन। हमारे प्रधान मंत्रीने यह घोषणा की है कि पाकिस्तान की जनता के साथ हमारी कोई दुश्मनी नही है। न तो पाकिसान की जनता की भारत की जनता से कोई दुश्मनी है। यह दुश्मनी से केवल वहाँ के प्रसासन से हैं। अमेरिका की जनता से भी हमारी कोई दुश्मनी नहीं है: और अमेरिका की जनता की भी हम से कोई दुश्मनी नही है। महोदय! उसकी हाल ही में गौहाटी में एक confernce हुआ था। आपभी वहाँ मौजुद थें। उस conference में एक अमेरिकी प्रतिनिधि उपस्थित थे; उन्होंने उस सभी मे घोषणा कीं थी कि अमेरिका के प्रसास को भी नीति को वहाँ की जनता समर्थन नहीं यह नीति अमेरिका की जनता की निती नही है। अभी कुछ दिनो पहले अमेरिका के नेता ती केनेड़ी साहब भारत आये थे और उन्होंने भि यही मत व्यक्त किया था।

इसके अलावा रूस मे मुश्किलकी इस घड़ी में हमारा और साथ दिया है और शरू से एक मित्र देशके रूप में हमारी सहायता की हैं उसके लिये हम रूस के प्रति आभारि हैं। आज हमारी विजय हुई है रूस की सहायता के कारण ही। अगर रूस को सहायता न मिलती तो यह कहना मुस्किल है कि यह संघर्ष कैसा होता।

महोदय! अब हमारी विजय हुई हैं। लेकिन रेडियो मे हम जेसा सुनते है उससे ऐसा लगता है कि यह संग्राम खत्म नहीं हुआ है। युत समापि के बाद अब बातचीत चलेगी समझोता के लिये। पता नही पाकिस्तान और भारत कें इस बातचीत मै किस बात पर मत भेद हो जाये। क्यों कि चीन और अमरिका के उपदेश पर पाकिस्तान कैसा रवैया अख्तियार करे यह कहना मुश्किल है। इसलिये हम को सदा लिए तैयार रहता चाहिये।

इन शब्दों के साथ सदन के माननीय नेता कें प्रस्ताव का हार्दिक समर्थन करता हूँ और सैन्य लाथ है देश के संकट की घड़ी में साथ हमारी

प्रधान मंत्रीने नेतृत्व दिया है उसके लिये उन्हें बधाइ देता हूँ। और अन्त में उनके प्रति अपनी कृतज्ञता प्रकट करता हूँ जिन्होंने हमारे साथ सहयोग दिया है।

* M. Shamsul Huda : माननीय উপাধ্যক্ষ মহোদয়, যোৱা কালি মুখ্য মন্ত্ৰী ডাঙৰীয়াই উত্থাপন কৰা প্ৰস্তাৱটো মই সমৰ্থন জনাইছো আৰু তাৰ লগতে সেই প্ৰস্তাৱৰ ২/১ টা সংশোধনী ইতিমধ্যে আনিছে, যোৱা কালি মই এটা সংশোধনী আনিছিলো সেইটো হ'ল Agrimed colonilism, enperilism কথাটো সুমুৱাই দিয়া। এইটো অকল বাংলাদেশৰ কথাই নহয়, পৃথিৱীৰ আন আন ধনতন্ত্ৰবাদ ৰাষ্ট্ৰ আৰু গোষ্ঠীবাদী সকলে উপনিবেশ পাতিব বিচাৰিছিল কিন্তু তাৰপৰা মুক্ত হৈ আজি বাংলাদেশ সৃষ্টি হ'ল। ঔপনিবেশ সংযোজনা কৰা উচিত নহয়। হয়তো শেখ মুজিবুৰ ৰহমানক মুক্তি দিয়াৰ বাবেও দাবী জনাব লাগে। আমেৰিকা চীন আদি যিবিলাক দেশে বাংলাদেশৰ মুক্তি সংগ্ৰামত যি ঘৃননীয় বিৰোধিতা কৰিলে তেওঁলোকক গৰীহনা দিয়া উচিত। প্ৰস্তাৱত এই কথাৰ উল্লেখ থাকিব লাগে।

সদ্য স্বাধীন বাংলাদেশক আমি আন্তৰিকতাৰে অভিনন্দন জনাইছো। আৰু বাংলাদেশৰ মুক্তি বাহিনী সৈন্য সকলক অভিনন্দন জনাইছো। তত্বুপৰি যিবিলাক ভাৰতীয় জোৱান আৰু মুক্তি সংগ্ৰামীয়ে প্ৰাণ হেৰুৱালে তেওঁলোকলৈও শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিছো আৰু তেওঁলোকৰ পৰিয়াল বৰ্গলৈ সমবেদনা জ্ঞাপন কৰিছো। এই সংগ্ৰামত Soviet Russia নানা প্ৰকাৰৰ সমৰ্থন আগবঢ়াইছে তেওঁ-লোকলৈও অভিনন্দন জনাইছো আৰু শলাগ লৈছো।

উপাধ্যক্ষ মহোদয়, আজি যি সকলে দল, মত, জাতি-ধৰ্ম্ম নিৰ্ব্বিশেষে এই মুক্তি সংগ্ৰামত ঐক্যবদ্ধ হৈ থিয় দিলে তেওঁবিলাকৰ প্ৰতিও আমি শলাগ লৈছোঁ। আৰু অভিনন্দন জনাইছো। কিয়নো আজি যেনেকৈ Soviet union কে আদি কৰি যিবিলাক দেশৰ সহায় সহযোগ আৰু অকুণ্ঠ সমৰ্থন নোলোৱা হলে আজি বাংলাদেশৰ এই বিজয় সম্ভৱপৰ নহলহেঁতেন, থিক তেনেকৈয়ে ভাৰতৰ দল-উপদল, জাতি-ধৰ্ম্ম গোষ্ঠীয়ে অকুণ্ঠ সহায় সহযোগ সমৰ্থন আগ নবঢ়োৱাহলে এইবিলাক বাহিৰা দেশেও সহায় কৰিবলৈ কেতিয়াও আগবাঢ়ি নাহিলহেঁতেন। গতিকে

*Speech not corrected

এই দেশ সমূহৰ লগতে আমি তেখেত সকলৈকো কৃতজ্ঞতা, অভিনন্দন জনাইছো আৰু শলাগ লৈছোঁ। উপাধ্যক্ষ মহোদয়, আমি মাত্ৰ এটাইহে কাম এই ২৪ বছৰত কৰিলো। সেইটো হ'ল ধৰ্ম্মীয় ভিত্তিত গঢ় খোৱা ৰাষ্ট্ৰৰ ব্যৰ্থতা প্ৰমান কৰিলো। ধৰ্ম্ম নিৰপেক্ষতাৰ সত্য প্ৰমান কৰিলো। আজি গণতন্ত্ৰৰ জয় হ'ল আৰু ধৰ্ম্মৰ নামত যি দূৰ-দূৰণিৰ পৰা এক অংশই যে উপ নিবেশিক শাসন চলাই থাকিব নোৱাৰে এই অসত্য কথাৰ ব্যৰ্থতা প্ৰমাণ কৰিলে। লগতে আজি ২৪ বছৰ ধৰি পাকিস্তানৰ সামৰিক গোষ্ঠীয়ে ভাৰতৰ লগত যি শত্ৰুতা মূলক আচৰণ কৰি আহিছিল তাৰো অৱসান ঘটিল। বাংলা দেশৰ স্বাধীনতা সংগ্ৰাম জয়যুক্ত কৰাৰ কাৰণে, বাংলাদেশৰ সমস্যাক বাস্তৱ ৰূপ দিয়াৰ কাৰণে আজি গৌৰৱ অনুভৱ কৰিব পাৰো।

উপাধ্যক্ষ মহোদয়, ভাৰতবৰ্ষৰ স্বাধীনতাৰ সময়ত যি two nation theory আমি দেখিছিলো সেই two nation theory ক চেখ মুজিবুৰ ৰহমানে one theory ৰে ধৰ্ম্ম নিৰপেক্ষতাৰ বাস্তৱ ৰূপ দিলে। আজি যি সকল বীৰে ভাৰতৰ সেনাবাহিনী, নৌবাহিনী আৰু বায়ুবাহিনীয়ে ভাৰতবৰ্ষৰ যি মৰ্য্যাদা আৰু গৌৰৱ অক্ষুন্ন ৰাখিলে তেওঁলোকক মই আন্তৰিক ধন্যবাদ আৰু অভিনন্দন জনাইছো আৰু বাংলাদেশৰ জনসাধাৰণৰো শলাগ লৈছোঁ। আৰু এটা কথা আমি পাহৰি থকা উচিৎ নহব ; সেইটো হৈছে যি জন মানুহৰ নেতৃত্বত এই আন্দোলন গঢ়ি উঠিছিল সেইজন শ্ৰীমুজিবুৰ ৰহমানক আমি পাহৰিব নোৱাৰো। সিদিনা এজন বন্ধুয়ে কৈছিল -- গান্ধীৰ পিছতে চেখ মুজিবুৰ ৰহমান। তেতিয়া মই মন্তব্য কৰিছিলো যে— গান্ধী আৰু মুজিবুৰ দুয়োজনেই ডাঙৰ মানুহ—। গান্ধীয়ে ধৰ্ম্ম নিৰপেক্ষতাৰ কথা কৈছিল কিন্তু কথাতহে। তাক কাৰ্য্যত প্ৰয়োগ কৰিব পৰা নাছিল। কিন্তু মুজিবুৰ ৰহমানে তাক বাস্তৱত ৰূপায়িত কৰিলে। Two nation theory ৰ ঠাইত মুজিবুৰ ৰহমানে one nation theory প্ৰমান কৰি দিলে। আজি যি জন নেতাৰ নেতৃত্বত উপনিবেশিক শাসণৰ বিৰুদ্ধে হিন্দু, মুছলমান, খৃষ্টান আদি জাতি, ধৰ্ম্ম নিৰ্ব্বিশেষে ঐক্যবদ্ধ হৈ থিয় দিলে, বিজয়ৰ পথ তৈয়াৰ কৰি দিলে সেইজন নেতাৰ নেতৃত্বকো আমি শ্ৰদ্ধা কৰিছো আৰু শলাগ লৈছো। এই সময়ত আমি দাবী কৰিছো যে গোটেই ভাৰতবৰ্ষতে চেখ মুজিবুৰ ৰহমানক মুক্ত কৰিবৰ কাৰণে চেষ্টা কৰা উচিৎ। মই পৰিস্কাৰ ভাবে কব খোজো যে ভাৰতবৰ্ষই ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ

জৰিয়তে এটা প্ৰস্তাৱ ডাঙি ধৰি চেখ মুজিবুৰ জীৱন ৰক্ষাৰ কাৰণে পাকিস্তানৰ ৰাষ্ট্ৰপতি য়াহাখানক inflnence কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগে। পাকিস্তানৰ ৰাষ্ট্ৰপতি য়াহাখানৰ ব্যক্তিগত জামিনৰ পৰা শ্ৰীমুজিবুৰ ৰহমানক মুক্ত কৰাৰ কাৰণে পৃথিবীৰ সমষ্ট দেশৰ মানুহৰ জনমত গঠন কৰিবলৈ আশু চেষ্টা কৰা দৰ্কাৰ। আজি বাংলাদেশৰ মুক্তিসংগ্ৰামৰ শ্ৰেষ বন্ধু সমাজতান্ত্ৰিক শিবিৰৰ কথাটো আমি পাহৰা উচিৎ নহয়। আজি প্ৰায় কেইবছৰমানৰ আগতে অৰ্থাৎ ১৯৬৫ চনত পাকিস্তানী আক্ৰমনৰ সময়তো Soviet union এ ভাৰতক সহায় কৰোতে আমি দেখা পাইছিলো যে চৰকাৰী পক্ষৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিভিন্ন মহলে ধাৰণা কৰিছিল যে তেওঁলোকে যেন উপযাচিহে সহায় কৰিবলৈ আহিছে। আনকি অনেক নেতৃস্থানীয় লোককো আমি দেখিছিলো যে Soviet-union ৰ নাম শুনিলেই তেওঁলোকে যেন গা-ধুই পেলাব। কিন্তু বাস্তৱত প্ৰতীয়মান হৈছে যে বিপদৰ সময়ত একমাত্ৰ বন্ধু হৈছে এই সমাজ তান্ত্ৰিক শিবিৰ। গতিকে সমাজ তান্ত্ৰিক শিবিৰ যে আমাৰ সহায়ক হব পাৰে তাৰ কাৰণে আমাৰ বৈদেশিক নীতি প্ৰস্তুত কৰা উচিৎ। লগতে বাংলাদেশৰ এই যুক্তিসঙ্গত মুক্তি-আন্দোলনত ৰুচীয়া, পোলেণ্ড আদি ৰাষ্ট্ৰবৰ্গই পুৰ্ণ সমৰ্থন আগবঢ়োৱা অৱস্থাত চীন, মাৰ্কিন যুক্তৰাষ্ট আদি কিছুমান দেশে অতি জৰ্ঘন্য, ঘৃননীয় ভাৱে তাৰ বিৰুদ্ধে কাম কৰিছে। তেওঁলোকে নিৰ্লজ্জ ভাৱে পাকিস্তানক সমৰ্থন কৰি অহা স্বত্বেও চৰকাৰে তেওঁলোকক গৰিহণা দিবলৈ সংকোচ কৰিছে। উপাধ্যক্ষ মহোদয়; আজি বাংলাদেশৰ বিজয়ৰ লগে লগে, ৰাচিয়াৰ লগত বন্ধুত্ব গঢ়ি উঠাৰ লগে লগে মাৰ্কিন যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ বিৰুদ্ধে জনমত গঢ়ি তুলিব লাগে। ভাৰত চৰকাৰৰ প্ৰসাসনীয় গঠনৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিভিন্ন স্তৰত মাৰ্কিন যুক্তৰাষ্ট্ৰৰ C.I.A. ৰ কবলৰ পৰা যদি মুক্ত ৰাখিব নোৱাৰে তেনেহলে অদূৰ ভৱিষ্যতে বৰ বিপদ হৈ উঠিব। গতিকে মাৰ্কিন যুক্তৰাষ্ট্ৰকে আদিকৰি যিবিলাক দেশে শত্ৰুতামূলক আচৰণ কৰি আহিছে তাৰ বিৰুদ্ধে আমি এটা প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰিব লাগে। সদৌশেষত সামৰণিত মই বাংলাদেশৰ জনসাধাৰণক অভিনন্দন জনাইছো। বাংলাদেশৰ মুক্তিসংগ্ৰামত যিসকল বীৰে প্ৰাণ বিসৰ্জ্জন দিলে তেওঁলোকলৈ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জ্ঞাপন কৰিছো। আৰু লগতে যি বিলাক দেশে সহায় সহানুভূতি আগবঢ়ালে তেওঁলোকলৈও মই আমাৰ বিপ্লৱী কমিউনিষ্ট পাৰ্টিৰ ফালৰ পৰা আন্তৰিক ধন্যবাদ আৰু শলাগ জনাইছো।

*Shri Narayan Chandra Bhuyan : উপাধ্যক্ষ মহোদয়, জয় জয়তে মই বাংলাদেশৰ মুক্তি লৈ যিসকলে আত্মা আহুদি দিলে তেওঁলোকৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধাঞ্জলী জ্ঞাপন কৰিছো। ইংৰাজ চৰকাৰে এই পাকিস্তানৰ সৃষ্টি কৰিছিল। কিন্তু মহাত্মা গান্ধীয়ে এইটো গ্ৰহণ কৰা নাছিল। ইংৰাজ চৰকাৰে ভাৰতৰ স্বাধীনতা দুৰ্ব্বল কৰিবৰ কাৰণে যি ষড়যন্ত্ৰ কৰিছিল সি আজি কাৰ্য্যত পৰিণত নহল। আমি আজি যি আদৰ্শত কাম কৰিছো সেই ভিত্তিত আমি বাংলাদেশৰ স্বাধীনতাৰ কাৰণে সহায় কৰিব লগা হল। ভাৰতবৰ্ষই আজি নিষ্পেষিত জনতাৰ মুক্তিৰ কাৰণে যি কাম কৰিলে তাৰ আদৰ্শ লাহে লাহে গোটেই পৃথিবীত প্ৰতিফলিত হব। পৃথিবীৰ অন্যান্য ৰাষ্ট্ৰ সমূহ এই আদৰ্শৰ ওচৰলৈ আহিবলৈ বাধ্য হব। আজি আমাৰ দেশত যি সমস্যাৰ সৃষ্টি হৈছে সেই সমস্যাৰ প্ৰতি ভাৰত চৰকাৰ ৰাজ্যিক চৰকাৰ আৰু জনসাধাৰণ এজন মানুহৰ পিচত ঠিয় হৈ কাম কৰিলে। আজি আমাৰ উন্নয়ন মূলক কামত দেশৰ উৎপাদন বৃদ্ধি কৰাত দেশৰ সংহতি ৰক্ষা কৰাৰ কাৰণে যাতে কাম কৰিব পাৰো তাৰ অশা ৰাখিছো। আজি আমাৰ বিপদৰ সময়ত যি সকলে সহায় কৰিলে তেওঁলোকলৈ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলো। আজি আমেৰিকাই আমাক বিপদত পেলাবৰ কাৰণে যি চেষ্টা কৰিছিল, সেইটো মনত ৰাখি গণতন্ত্ৰৰ ভিত্তিত কাম কৰিব তাৰ কাৰণে যাতে ঐকবদ্ধ হৈ আগবাঢ়িব পাৰো, তাৰ আশা ৰাখিলো। এইখিনিকে কৈ মোৰ বক্তব্যৰ সামৰণি মাৰিলো।

*Shri Kamani Mohan Sarma : মাননীয় উপাধ্যক্ষ মহোদয়, বাংলাদেশ এই নবৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰতি সমৰ্থন জনাইছো। আমাৰ সদনে জোৱান সকলৰ কৰ্ত্তব্য পালন আৰু আমাৰ বন্ধুদেশ Soviet Union এ যি অভূতপূৰ্ব্ব কাম কৰিলে তাৰ প্ৰতি আদৰনি আৰু অভিনন্দন সূচক যি প্ৰস্তাৱ আনিছে তাক সৰ্ব্বান্ত কৰণেৰে সমৰ্থন কৰিছো। এই বিশ্বত এক নতুন সুৰ্য্যৰ উদয় হল, সেইয়া হ'ল বাংলাদেশ। আজি উপনিবেশিক শক্তিক চূৰ্ণ কৰি যি নবজাত বাংলাদেশৰ সৃষ্টি শ্বেখ মজিবুৰ ৰহমানে কৰিলে, তেখেতক মই অভিনন্দন জনাইছো। আজি আমাৰ ভাৰতবৰ্ষৰ লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভা উভয়ে মিলি এই বাংলাদেশৰ সৃষ্টিত হৰ্ষধ্বনি তুলিছে ই সমগ্ৰ শোষিত নীপীড়িত জনসাধাৰণৰ হৰ্ষধ্বনি। এই হৰ্ষধ্বনি বাস্তৱত ৰূপায়িত

*Speech not corrected

হ'ল সুযোগ্যা প্ৰধানমন্ত্ৰী সুকৌশল আৰু মহান বন্ধু Soviet Union ৰ যি সংযুক্ত চুক্তি তাৰ ফলত। ভাৰতৰ স্বাধীনতা সাৰ্বভৌমত্ব ৰক্ষা কৰাৰ কাৰণে আৰু বাংলাদেশ শোষণৰ পৰা মুক্তি পাবৰ কাৰণে যি' আন্দোলন তাৰ প্ৰতি অকুণ্ঠ সমৰ্থন আৰু পুনৰ অভিনন্দন জ্ঞাপন কৰিলো। এই স্বাধীনতা আন্দোলনৰ কাৰণে আকাশমাৰ্গত আৰু জলপথত আৰু ভূমিস্থলত যি সকল জোৱানে বীৰত্বেৰে দেশ ৰক্ষা কৰিলে তেওঁলোকক ধন্যবাদ জনাইছো। মাৰ্কিনৰ ভাৰতবৰ্ষ খণ্ড বিখণ্ড কৰাৰ যি আক্ৰমণ সেই আক্ৰমনত যি সকল পৰিয়ালে নিজৰ ভাই, সন্তান আদি হেৰুৱালে তেওঁলোকক অভিনন্দন জনাইছো। যি সকলে বুকুৰ কেচা তেজ ঢালি দি মাতৃভূমি ৰক্ষা কৰিলে আৰু বাংলাদেশ নবজাত শিশুক ৰক্ষা কৰিলে তেওঁলোকৰ প্ৰতি সমবেদনা জনাইছো। হিন্দু মুছলমান, খৃষ্টিয়ান সকলো একত্ৰ হৈ আৰু দল, উপদল পাহৰি ঐক্যবদ্ধ হৈ দেশৰ স্বাধীনতা সাৰ্বভৌমত্ব ৰক্ষা কৰাৰ দৃষ্টান্ত ইতিহাসত নাই। বাংলাদেশৰ জনসাধাৰনে মুক্তিৰ যুজ কৰি এক নতুন অধ্যায়ৰ সূচনা কৰিলে। ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো জনসাধাৰন ঐক্যবদ্ধ হৈ বিপদগ্ৰস্ত অৱস্থাত শান্তি সৃশ্বলা ৰক্ষা কৰিলে মই সমগ্ৰ দেশৰ জনসাধাৰনলৈ আৰু এই সদনৰ সকলো দললৈ লগতে পাৰ্লিয়ামেণ্টৰ উভয় পক্ষলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জনাইছো।

পুণৰ এইটো কথা মই উন্নুকিয়াই দিব খুজিজো যে যুক্তৰাষ্ট্ৰ শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰিলে অপমান জনক কথা হয়; সেইৱাবেই ছোভিয়েত ইউনিয়ন হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ আবেদন কৰিছো—। মহাত্মা গান্ধী যি দৰে ভাৰতৰ জাতিৰ পিতা বোলা হয় চেখ মুজিবুৰ ৰহমানকো একেদৰেই জাতিৰ পিতা হিচাবে গন্য কৰা উচিত হব। ইয়াকে কৈ মোৰ বক্তব্যৰ সামৰনি মাৰিলো।

Shri Upendra Nath Sanatan : উপাধ্যক্ষ মহোদয়, মুখ্যমন্ত্ৰী মহোদয়ে যিটো প্ৰস্তাৱ আনিছে সৰ্ব্বান্তঃ কৰণেৰে তাক সমৰ্থন জনাইছো আৰু দুআষাৰ কব খুজিছো। বাংলাদেশৰ কোটি কোটি জনতাই স্বাধীনতা বিছৰাত বৰ্ব্বৰ য়াহাই তেওঁ-লোকক লাঠি মাৰি ভূমিভূত কৰি দিবলৈ বিছাৰিছিল; কিন্তু সেইটো নহল। বাংলাদেশ আমাৰ ভাৰতৰ এখন দাতি কাষৰীয়া দেশ। বাংলাদেশৰ লাখ লাখ লোকৰ নৰহত্যা কৰিলে। ভাৰতৰ নেতা ব্যক্তিৰকে সকলোৱে সহাৰি জনালে যে আমাৰ দাতিতে লাগি থকা এই দেশখনৰ নৰহত্যাৰ সাম কটাব লাগিব। কিন্তু পৃথিবীৰ বহুদেশে আমাৰ কথা উপলব্ধি নকৰিলে। ভাৰতবৰ্ষৰ আটায়ে ঐক্যবদ্ধ

যি আৱাজ দিলে সেয়া পৃথিবীৰ সকলোৱে জানিলে। ভাৰতবাসীয়ে এবাৰ নহয়, দুবাৰ নহয় তিনিবাৰ ১৯৬২, ১৯৬৫ আৰু ১৯৭১ চনত যুদ্ধত লিপ্ত হবলগা হ'ল। এনে অৱস্থাত আটায়ে লগ হৈ যি সাহসীকতা দেখুৱালে সি অতিশয় আনন্দৰ কথা। এই সকলক মই আন্তৰিক ধন্যবাদ জনাইছো। লগতে মই ভাৰতৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী ইন্দ্ৰিৰা গান্ধীকো মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জনাইছো। ভাৰতবৰ্ষৰ এই হিম্মতৰ কথা পৃথিবীৰ সকলোৱে জানিলে। ভাৰতৰ এই সঙ্কটাৱস্থাত আমাৰ জোৱান সকলে, আমাৰ সৈন্য বাহিনীয়ে যি সাহসীকতা দেখুৱালে ই পৃথিবীৰ বুৰঞ্জীত সোনালী আখৰেৰে লিখা ৰব।

আমাৰ দাতি কাষৰীয়া বাংলাদেশখনত আজি ১৩ দিনে যি যুদ্ধ হল সেই যুদ্ধত আমাৰ জোৱান আৰু সৈন্যবাহিনীয়ে যি দক্ষতা দেখুৱালে পৃথীবীৰ কোনো দেশৰ কোনো দেশ যুদ্ধতে এনে দক্ষতা পৃথিবীৰ মানুহে দেখা নাই। দেশৰ এনে সঙ্কটাৱস্থাত মুখ্যমন্ত্ৰী মহোদয়ে যি নেতৃত্ব দিলে তাৰ বাবেও মই মুখ্যমন্ত্ৰী মহোদয়ক মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জনালো। আমাৰ ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো দল উপদল একেলগ হৈ এক বিৰাট সাহসীকতা আৰু একতাৰ প্ৰমাণ দেখুৱালে। এই ক্ষেত্ৰত ছোভিয়েট ৰাছিয়াই আমাক যি সহায়তা কৰিলে সেইটো কথাৰ অস্বীকাৰ কৰাৰ দিন আজি নাই। ভাৰতৰ এনে সঙ্কটাৱস্থাত ভাৰতৰ দল-উপদল একেলগ হৈ যি নেতৃত্ব দিলে আৰু আমাৰ জোৱান সকলে যি সাহসীকতা দেখুৱালে আৰু আমাৰ জোৱান সকলৰ যি সকল আহত হল বা নিহত হল সেইসকললৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জনাই মোৰ বক্তব্যৰ সামৰনি মাৰিলো।

*Shri Sailen Medhi : উপাধ্যক্ষ মহোদয়, আজি আমাৰ সদনত মুখ্যমন্ত্ৰী মহোদয়ে ডাঙি ধৰা প্ৰস্তাৱটো মই সৰ্ব্বান্ত: কৰনেৰে সমৰ্থন জনালো !

আজি বাংলাদেশৰ যি সমস্যা সেই সমস্যা আকস্মিক নহয়, ই ইতিহাসৰ ধাৰাৰ লগত জড়িত হৈ উদ্ভৱ হোৱা সমস্যা। আজি ভাৰতৰ উপমহাদেশখনত যিটো সাম্ৰাজ্যবাদৰ বিৰোধী আন্দোলন হৈছিল সেই সাম্ৰাজ্যবাদ আন্দোলনে পৰিপূৰ্ণতা লাভ কৰিলে। ভাৰতবৰ্ষৰ কিছুমান প্ৰক্ৰিয়াশীল সমস্যাই কণ্টকৰূপী হৈ দেখা দিয়াত দ্বিজাতিত পৰিণত হৈ পাকিস্থান আৰু ভাৰতবৰ্ষ হব লগীয়া

*Speech not corrected

হৈছিল। সাম্ৰাজ্যবাদ সংগ্ৰামৰ অঙঠাই তুহজুইৰ দৰে উমি উমি জ্বলি থাকি পাকিস্থানৰ সাময়িক নীতিৰ সংগ্ৰামৰ ৰতাহত দপ্ দপ্ কৈ জ্বলি উঠিল।

উপাধ্যক্ষ মহোদয়, আমি দেখিছো যিখন দেশৰ জন সাধাৰনে সাম্প্ৰদায়ক ভিত্তিত, জাতি উপজাতিৰ ঘৃণাৰ ভিত্তিত যি সংগ্ৰাম চলি আহিছিল তাৰে এচাম মানুহে সম্প্ৰদায় সপক্ষে আৰু গনতন্ত্ৰৰ সপক্ষে শ্লগান দিলে বাংলাদেশ বুলি। ১৯৫২ চনৰ পৰ উমি উমি জ্বলি থাকি ১৯৭১ চনত ই পূৰ্ণ প্ৰকাশিত হল। ১৯৭০ চনত মিলিটেৰী শাসক সকলে গনতন্ত্ৰৰ যি নিৰ্ব্বাচন পাতিছিল সেই নিৰ্ব্বাচনৰ ৩১৩ খন আসনৰ ভিতৰত ১৬৯ খন আসন অধিকাৰ কৰি চেখ মজিবুৰ ৰহমানৰ নেতৃত্বত আৱামীলীগে আৰু তেওঁৰ সতীৰ্থ সকলে যি নিদৰ্শন দেখুৱালে তাকে কাৰ্য্যত পৰিনত কৰিবলৈ যাওঁতে যি তাণ্ডৱ লীলাৰ সৃষ্টি হল সি পৃথিবীৰ ইতিহাসত আৰু কোনো দেশত কোনো কালে নোহোৱা নোপোজা কথা।

উপাধ্যক্ষ মহোদয়, মই এতিয়া দুটা গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰস্তাৱ আপোনালোকৰ সম্মুখত ডাঙি ধৰিব খুজিজো। প্ৰথম হৈছে যিটো তাণ্ডৱ লীলা বাংলাদেশৰ বুকুত হৈ গল তেনেকুৱা তাণ্ডৱ লীলা পৃথিবীৰ কোনো দেশতেই কোনো কালেই কেতিয়াও হোৱা নাই। আমি দেখিছো হিৰোচিমা গাগা চাকি যেতিয়া বম্ব পৰিল তেতিয়া যুদ্ধক স্বীকাৰ কৰি ললে কিন্তু এট্ম বম্ব পৰাৰ আগতে স্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰিলে। এই দৰেই বহুতো দেশ বহুতো জাতি যুদ্ধত ধ্বংশ হৈ গৈছে আৰু যাব। এটা এটা প্ৰতাহবান আমাৰ সম্মুখত আছে আমি যুদ্ধ বন্ধ কৰিব লাগিব তেতিয়াহে বহুতো দেশ বহুতো জাতি নিঃচিহ্ন হোৱাৰ পৰা ৰক্ষা পৰিব। ইয়াহিয়া খাৰ পাশবিক অত্যাচাৰ বাংলাদেশৰ জনসাধাৰন জৰ্জৰিত হৈ পৰিল। বহুতে এইটোক genocide বুলি কৈছে। এনেকুৱা Genocide হিতলাৰৰ দিনত ইউৰোপত হৈছিল কিন্তু ইয়াহিয়াই বাংলাদেশৰ ওপৰত যি Genocide কৰিলে সেইটো বিশ্ব ইতিহাসত অদ্বিতীয়। কাৰণ চৰকাৰেই নিজৰ দেশৰ দেশ বাসীৰ ওপৰত এনে গনহত্যা কোনো কালেই কৰা নাই। নিজৰ দেশ ৰক্ষাৰ কাৰনেই অন্যৰ পৰা অস্ত্ৰ সংগ্ৰহ কৰে। কিন্তু এই মৰনাস্ত্ৰ নিজৰ প্ৰজাৰ ওপৰত ইয়াহিয়াই প্ৰয়োগ কৰিলে তাৰ ফলত নিৰক্ষ মুক্তিকামী জনতাৰ মুক্তি সংগ্ৰামৰ ওপৰত চেলেঞ্জ ৰূপে ঠিয় দিলে। ই অকল বাংলাদেশতেই নহয় সমগ্ৰ বিশ্বৰ মুক্তিকামী শক্তিৰ বিৰুদ্ধে ঠিয় দিলে। সেই কাৰণেই ভাৰতৰ ৫০ কোটি জনসাধাৰনে জপিয়াই পৰিল আৰু এই প্ৰত্যা-

হুৱাৰ গ্ৰহণ কৰি সাম্ৰাজ্য বাদৰ ওৰ পেলাবলৈ সংগ্ৰাম কৰিলে। এই সংগ্ৰাম ভাৰত মহাদেশৰ পৰা বিতৰিত কৰিলে। বাংলাদেশৰ মুক্তি সংগ্ৰামে ইয়াৰেই প্ৰমাণ কৰিলে।

উপাধ্যক্ষ মহোদয়, সাম্ৰাজ্যবাদৰ বিৰুদ্ধে আন্দোলন আমাৰ এতিয়াও শেষ হোৱা নাই। এই সাম্ৰাজ্যবাদ ভাৰতবাসীয়ে শিৰাই উপশিৰাই উপলব্ধি কৰিছে কাৰণ আমি দেখিবলৈ পাইছো গাৱে ভুঞে যিমান সংখ্যক কেনেদিৰ চবি মানুহে ৰাখিছে তেনেকৈ মহাত্মা গান্ধীৰ চবি ৰক্ষা নাই। ইয়াৰ পৰাই প্ৰমাণ হয় যে এই সাম্ৰাজ্য বাদ আমাৰ মানুহৰ শিৰাই উপশিৰাই সোমাইছে। তাৰ ওৰ পেলাব লাগিব। তাৰ পাচত অতি আচৰিত কথা যে যি চিন ৰাষ্ট্ৰই মুক্তিকামী জনতাৰ মুক্তি সংগ্ৰামৰ হকে আস্ফালন কৰি আহিছে সেই চীন ৰাজ্যই পুজি বাদী সাম্ৰাজ্য বাদী আমেৰিকাৰ লগ লাগি ইয়াহিয়া খাৰ পূৰ্ব্ব পাকিস্তানৰ নিষ্পেষিত মুক্তিকামী জনতাৰ মুক্তি আৰু স্বাধীনতাৰ সংগ্ৰাম বিৰোদ্ধে সহায়তা কৰিছে। এই কথা বাংলাদেশৰ ঘটনাই প্ৰমানিত কৰে। বাংলাদেশৰ মুক্তিৰ সংগ্ৰাম, স্বাধীনতাৰ সংগ্ৰাম পুজিবাদ আৰু সাম্ৰাজ্য বাদৰ বিৰোধী। এই আজি অকল ভাৰতৰ প্ৰতিজন ভাৰতবাসীৰ অন্তৰতেই নহয় সমগ্ৰ বিশ্বৰ জাতি-বৰ্ণ নিৰ্বিশেষে সকলোকে সমানে প্ৰতিক্ৰীয়া কৰিছে। গোটেই পৃথিবীৰ মুচলিম জগতত এই অনুকম্পা প্ৰকাশ হৈছে। এই আন্দোলন মুচলিম জগতৰ আধুনিক কৰনৰ আৰু মুক্তিকামী সকলক মুক্তি আকাঙখাই আলোড়িত কৰিছে। আৰু ই সমগ্ৰ পৃথিবীতেই নতুন দিগন্তৰ ৰচনা কৰিছে। এই বিপ্লবৰ ধনতন্ত্ৰ, সমাজ-তন্ত্ৰ আৰু প্ৰগতিৰ বিপ্লৱ। এই বিপ্লৱ আজি শেষ হোৱা নাই আৰম্ভনীহে মাত্ৰ। আজিৰ জগতে ধনতন্ত্ৰ বা সম্ৰাজ্যবাদত বিশ্বাস নকৰে। ইয়াৰ উদ্দেশ্য আজি সকলো বিলাক জাতীয় কৰন কৰিব লাগিব।

(সময়ৰ সংকেত)

এই সংগ্ৰামত যি সকল লোকে জীৱন বলিদান দিলে তেওঁলোকৰ আত্মাৰ সদ্গতি কামনা কৰি আৰু যি সকল লোকে ইয়াত অংশ গ্ৰহন কৰিলে তেওঁলোকৰ উদ্দেশ্যৰ সফলতাৰ প্ৰতি স্বাগত জনাই এই প্ৰস্তাৱটো মই সমৰ্থন কৰিলো।

Adjournment

The House then adjourned for lunch till 2 p.m.

(AFTER LUNCH)

*Shri A.N.M. Akraim Hussain : মাননীয় উপাধ্যক্ষ মহোদয়, মাননীয় মুখ্যমন্ত্ৰী মহোদয়ে যি প্ৰস্তাব বাংলাদেশ আৰু ভাৰত পাকিস্তান সংঘৰ্ষৰ বিষয়ে আনিছে সেই প্ৰস্তাৱটোৰ প্ৰতি মই স্বাগত জনাইছো। এই প্ৰস্তাৱটোৰ প্ৰতি স্বাগত জনোৱাৰ লগে লগে মই মাত্ৰ দুটামান কথাহে তাত সংযোগ কৰিব খুজিছো। এটা কথা হ'ল এই প্ৰস্তাৱৰ যোগে সেনাবাহিনীৰ সুদক্ষক সকলৰ প্ৰতি অভিনন্দন জনোৱা হোৱা নাই। আশাকৰো এই কথাটো প্ৰস্তাৱত উল্লেখ কৰিব লাগে। লগতে বাংলা দেশত যি ৰাষ্ট্ৰ গঢ়ি উঠিল সেই বাংলা দেশলৈ অভিনন্দন জনাইছো। লগতে যিসকলৰ সহায় সহযোগত এই জণগণক মুক্তি কৰিলে তেওঁলোকৰ নাম পৃথিবীৰ বুৰঞ্জীত চিৰস্মৰণীয় হৈ ৰব। আজি বাংলা-দেশৰ ওপৰত য়াখাই নিৰস্ত্ৰ জনসাধাৰণৰ ওপৰত যি ধৰণে টেঙ্ক, বোমা আদি চলালে ই অতি লজ্যাজনক কথা। উপাধ্যক্ষ মহোদয়, ইচলামাবাদৰ নাম লৈ য়াখাই যি কৰিলে ইতিহাসৰ পাটত ই এটা অধ্যায় হৈ থাকিব। কাৰবালাত যি যুদ্ধ চলিছিল সেই যুদ্ধ ন্যায় যুদ্ধ আছিল, সেই আদৰ্শ নিশ্চয় বাংলাদেশৰ মুক্তি সংগ্ৰামীৰো আছিল উপাধ্যক্ষ মহোদয়, আটাইতকৈ ডাঙৰ কথা হ'ল, এই সংকট-পূৰ্ণ অৱস্থাত ভাৰতৰ জাতি-ধৰ্ম্ম নিৰ্ব্বিশেষে সকলোৱে যি ঐক্যবদ্ধতা দেখুৱালে, প্ৰধান মন্ত্ৰী শ্ৰীমতী ইন্দিৰা গান্ধীয়ে যি সু নেতৃত্ব দিলে তাৰ কাৰণে মই অভিনন্দন জনাইছো। পৃথিবীৰ ইতিহাসত ই এটা যুগান্তকাৰী ঘটনা কিয়নো পাকিস্তান Radio ই আমাৰ মাজত বিৰোধ ভাৱ সৃষ্টি কৰাৰ কাৰণে ইমান অপপ্ৰচাৰ চলোৱা সত্বেও আমাৰ মাজত বিদ্বেষৰ ভাব তুলিব নোৱাৰিলে। সেই প্ৰচাৰ আমাৰ জনসাধাৰণে আওকান কৰি তাৰ বিপৰীতে বেছিকৈ সংঘবদ্ধহে হ'ল।

আজি পাকিস্তানে Islam in danger বুলি চলোৱা ২৫ বছৰীয়া শাসনৰ অন্ত পৰিল আৰু বাংলাদেশ স্বাধীন হল। আজি স্বাধীন বাংলা দেশৰ নাগৰিক মুজিবুৰ ৰহমানৰ বিচাৰ কৰিবৰ কাৰণে পাকিস্তানৰ কোনো অধিকাৰ নাই। পাকিস্তান Nationality নোহোৱা বাংলাদেশৰ জনপ্ৰিয় নেতা মুজিবুৰ ৰহমানৰ

*Speech not corrected

বিচাৰ কৰাৰ পাকিস্তান চৰকাৰৰ কোনো অধিকাৰ নাই। গতিকে মই আপোনাৰ-জৰিয়তে, মুখ্য মন্ত্ৰী ডাঙৰীয়াৰ জৰিয়তে ভাৰতৰ প্ৰধান মন্ত্ৰীৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিব খুজিছো যে যি গৰাকী নেতা বঙ্গ বন্ধু মুজিবুৰ ৰহমানে পৃথিবীত নতুন ইতিহাস ৰচনা কৰিলে তেওঁক আটক কৰিবৰ কোনো অধিকাৰ পাকিস্তান চৰকাৰৰ নাই। আনকি আন্তৰ্জাতিক আইন হিচাবেও নাই। গতিকে মুজিবুৰ ৰহমানক অনতিপলমে মুক্তি দিব লাগে। তেওঁক মুক্তি নিদিলে আমাৰ সংগ্ৰামৰ অন্ত নহব।

উপাধ্যক্ষ মহোদয়, আমাৰ এই যুদ্ধকালীন ঐক্যবদ্ধতাৰে দেশত শান্তি আৰু সম্প্ৰীতি ৰক্ষা কৰিবলৈ চৰকাৰক জনাই থৈ মোৰ বক্তব্য সামৰিলো। লগতে কওঁ জয় বাংলা, জয় অসম, জয়হিন্দ।

*Shri Surendra Nath Das : মাননীয় উপাধ্যক্ষ মহোদয়, আমাৰ এই সদনত মুখ্যমন্ত্ৰী মহোদয়ে যিটো প্ৰস্তাৱ আনিছে সেই প্ৰস্তাৱটো মই সৰ্ব্বান্তঃকৰণে সমৰ্থন কৰিছো। আজি সঁচাকৈয়ে বিশ্বত এক নতুন ইতিহাস ৰচিত হল এইটো হ'ল, সংখ্যালঘু সম্প্ৰদায়ৰ ওপৰত কৰা অত্যাচাৰ উৎপীড়নৰ শেষ পৰিল। অন্যায় অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে শুদ্ধতাৰ প্ৰবল শক্তিয়ে নিহিত হৈ আছে সেইটো স্পষ্টকৈ প্ৰমানিত হ'ল। এইটো হ'ল নৈতিক বল। সেইকাৰণে মই জয়জয়তে বাংলাদেশৰ জনসাধাৰণৰ নৈতিক বল তথা মুক্তি বাহিনী আৰু আমাৰ জোৱান সকলক অভিনন্দন জনাইছো। নৈতিক বলৰ কাৰণেই পশ্চিম পাকিস্তানৰ উৎপীড়নৰ পৰা ৰক্ষা পৰি স্বাধীন বাংলা দেশ গঠিত হ'ল। সেয়ে আদৰ্শবাদী সমাজ গণতন্ত্ৰৰ ভেটিত ৰচনা কৰা হ'ল ধৰ্ম্ম নিৰপক্ষতাৰ পথেদি। অন্যায় অত্যাচাৰৰ বিৰুদ্ধে ভগবান খোদা আল্লাই প্ৰকৃত শুদ্ধতা স্পষ্টকৈ প্ৰমান কৰিলে। মানৱ সভ্যতাৰ আন এটা দিশ ইয়াৰ লগে লগে সুস্পষ্ট হৈ উঠিল। মই আজি স্বাধীন বাংলা দেশ, মুক্তি যুঁজাৰু, আমাৰ জোৱান সকলৰ লগতে প্ৰধান মন্ত্ৰী শ্ৰীমতী ইন্দিৰা গান্ধীক অভিনন্দন জনাইছো। যাতে ভগনীয়া সকলেও ভাল শুশ্ৰুষাৰে নিজ দেশলৈ ঘূৰি যাব পাৰে তাৰ কাৰণে আমাৰ চৰকাৰে নিশ্চয় ততকাল ব্যৱস্থা লৈছে আৰু দায়িত্বপূৰ্ণ বাংলাদেশ চৰকাৰে তেওঁলোকক সাৰটি লব। ইয়াকে কৈ মই সামৰিলো।

*Shri Premodhar Bora : উপাধ্যক্ষ মহোদয়, সদনৰ ডেকা মুখ্যমন্ত্ৰী শ্ৰীচোধুৰী ডাঙৰীয়াই যিটো প্ৰস্তাৱ সদনৰ আগত দাঙি ধৰিছে সেই প্ৰস্তাৱটো

---

*Speech not corrected

সর্ব্বান্তৰ কৰনেৰে সমৰ্থন কৰি এই ঐতিহাসিক সংগ্ৰামৰ বিষয়ে দুআষাৰ কব খুজিছো। আজি এই জয়ে ভাৰতবৰ্ষক যিমান মহান কৰিলে তাতকৈও বেছি মহান কৰিলে ceasefire য়ে। আকৌ আটাইতকৈ ডাঙৰ কথা হ'ল আজি ভাৰতবৰ্ষত সত্য গনতন্ত্ৰ আৰু প্ৰকৃত মানৱ অধিকাৰ সুপ্ৰতিষ্ঠিত হ'ল। ইয়াৰ বাবেই মই এইটো সমৰ্থন জনালোঁ। আজি এই বিষয়ে আমাৰ ভাৰতবৰ্ষত এটা জনজাগৰনৰ সৃষ্টি হৈছে। যি জনজাগৰনে আমাৰ বৰ্ত্তমান Blood bank ত সকলো ধৰণৰ হিন্দু মুছলমান খৃষ্টান আদি সকলো ধৰ্ম্মৰ মানুহৰ তেজ একগোট হৈছেহি আৰু সেই বিলাকে আমাৰ আৰু আন ধৰ্ম্মৰ জোৱান সকলোলৈ দান কৰা হৈছে। আৰু সেই জোৱান সকলে নতুন উৎসাহ উদ্দিপনাৰে সংগ্ৰাম পথলৈ আগবাঢ়ি গৈছে। আৰু এইটোৱে সকলো ধৰ্ম্মী সকলো ভাষা সকলোকে একগোট কৰিছে। এই জনজাগৰনে ভাৰতৰ পুৰনি ইতিহাসৰ পৰা নতুন ইতিহাসলৈকে এটা ঐতিৰ্য্যৰ সৃষ্টি কৰিছে। অৰ্জ্জুনে যেনেদৰে নিজৰ জ্ঞাতি-কুতুম্বকো হত্যা কৰি যি সত্যৰ মন্থন কৰিছিল আৰু সীতাই যি দৰে নিজে ত্যাগ স্বীকাৰ কৰি সত্যক ৰক্ষা কৰে সেই দিন আহিছে আজি নিজৰ দেশো কষ্ট স্বীকাৰ কৰি সত্যৰ উৎঘাতন কৰিবলৈ জনজাগৰনৰ সৃষ্টি হৈছে। আমাৰ ত্যাগ সকলো বিশ্বৰে অবিদিত নহয় আজি প্ৰধান মন্ত্ৰীৰ নেতৃত্বত ভাৰতবৰ্ষত যি পৰিস্থিতিৰ সৃষ্টি হৈছে সেইটো পাকিস্থানৰ যুদ্ধ নহয় বাংলাদেশৰ যুদ্ধ নহয় সেইটো হৈছে ৭ই কোটি জনতাৰ এটা জাগৰন গনতান্ত্ৰিক অধিকাৰৰ বাবে। সেই গনতান্ত্ৰিক অধিকাৰ সত্য নহয়। আৰু এই সত্যৰেই জয় । এই ঐতিৰ্য্যই বিশ্বৰ দৰবাৰত শান্তিকামী ৰাষ্ট্ৰ হিচাবে পৰিগনিত হৈছে। আজি আমাক ছোভিয়েট ৰাছিয়াই এই ঐতিৰ্য্য ৰক্ষা কৰিবলৈ যি সহায় সহানুভূতি আৰু মনোবল দান দিলে তাৰ বাবে আমি কোনো দিনেই কৈ শেষ কৰিব নোৱাৰিম। আজি আমাৰ ভাৰতবৰ্ষত যেনেকৈ Blood bank ত তেজ জমা হৈছে ঠিক তেনেকৈ সকলোৰে মিলাপ্ৰীতি কামনা কৰি গনতান্ত্ৰিক ঐতিৰ্য্যৰ প্ৰমান দিব বুলি ভৱিষ্যতলৈ আশা ৰাখিলো।

*Shri Promode Chandra Gogoi : আজি এই কথা বাংলাদেশৰ সাধাৰন সংগ্ৰামৰ জয় লাভৰ ওপৰত প্ৰতিস্থা হৈছে। বাংলাদেশৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ মুছলমান

---

*Speech not corrected

লোকে সমস্যাৰ বিৰুদ্ধে সংগ্ৰাম সমৰ্থন কৰিব। এইটো সমগ্ৰ এচিয়াই সন্মত হিচাবে সকলোৱে জানে। কিন্তু আজি এই কথা আমাৰ সকলো মাননীয় সদস্যই কৈছে যে ভাৰতবৰ্ষৰ এনেকুৱা এটা বিপদৰ সময়ত আমেৰিকাই সহায় নকৰিলে বৰং বিৰুদ্ধিতা কৰিলে কিন্তু ছোভিয়েতে সহায় কৰিলে এই কথা সত্য। কিন্তু এইটো এই ধৰনে সত্য যে, এইটো দেশ বিলাকৰ মুক্তি জাতীয় সংগ্ৰাম নহয়। আমেৰিকা যিমানেই জনসংখ্যা গৰিষ্ঠ নহওক, কিন্তু এনেকুৱা এখন সমৃদ্ধিশালী দেশে কেতিয়াও বেলেগ দেশৰ জাতীয় সংগ্ৰাম সমৰ্থন কৰিব নোৱাৰে।

ইয়াৰ পৰা এই কথা প্ৰমাণিত হয় যে—ভাৰতবৰ্ষৰ ভৱিষ্যৎ অগ্ৰগতিৰ কাৰণেও সমাজতান্ত্ৰিক দেশ বিলাকৰ যি সম্পৰ্ক সেই সম্পৰ্ক গভীৰ কৰাৰ মাজেদি আমাৰ দেশখনৰ ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক স্বাধীনতা আৰু মজবুত হব পাৰে। ইয়াৰ লগত এই কথা মনত ৰাখিব লাগিব যে—আমাৰ দেশখনৰ সৈন্যসকলে, আমাৰ দেশৰ জনসাধাৰণে এই বিপদৰ সময়ত যি ভাবে ঐক্যবদ্ধ ভাবে ঠিয় দিছিল, সেইখিনি যদি আৰু দৃঢ় কৰিব বিচাৰো, তেনেহলে আমাৰ দেশৰ অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থা এনে ভাবে পৰিবৰ্ত্তন কৰিব লাগিব যাতে আমাৰ দেশখনৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ লোকৰ অৰ্থনৈতিক আৰু সাংস্কৃতিক মান আগতকৈ উন্নত হয়। এই কথা স্পষ্ট ভাৱে আমাৰ সন্মুখত আহিছে যে আমাৰ দেশখনৰ প্ৰকৃতপক্ষে শক্তিশালী কৰিবলৈ গলে পুঁজিবাদ সমাজ ব্যৱস্থাৰ যোগেদি আমাৰ দেশখনৰ অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক বুনিয়াদ শক্তিশালী কৰাটো সম্ভৱপৰ নহয়। আমাৰ দেশখনৰ অৰ্থনৈতিক আৰু ৰাজনৈতিক বুনিয়াদ দৃঢ় কৰিবৰ কাৰণে আমাৰ দেশৰ প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থা শক্তিশালী কৰাৰ কাৰণে অপুঁজীবাদ ব্যৱস্থা আনি লোৱা চেষ্টাৰ মাজেদি এই উদ্দেশ্য পূৰণ হব পাৰে। আমি আৰু এটা কথা লক্ষ্য কৰিব লাগিব বৰ্ত্তমান সাম্প্ৰদায়িক ৰাজনীতি একেবাৰে অন্ত হোৱা নাই। পাকিস্তানে যেনেকৈ (crush India) আৱাজ দিছিল, যিদিনা ৩ তাৰিখে মই দিল্লীত থাকোতে crush পাকিস্তান আৱাজ শুনিছিলো। বৰ্ত্তমান সময়ত এই শ্লোগানে কিছুমানে সহায় কৰিব পাৰে, কিন্তু ইয়াৰ মাজেদি ভাৰতবৰ্ষত সাম্প্ৰদায়িক ৰাজনীতি জীয়াই ৰখাৰ কাৰণে চেষ্টা কৰা হৈছে। পশ্চিম পাকিস্তানৰ মানুহৰ লগত আমাৰ কোনো শত্ৰুতা নাই। পশ্চিম পাকিস্তানৰ যিসকল জনসাধাৰণে য়াহায়াৰ বিৰোদ্ধে সংগ্ৰাম কৰিছে তেওঁলোকক গ্ৰেপ্তাৰ কৰিছে। যি সকল লোকে

স্বাস্থ্যৰ একে নায়কত্ব শাসনৰ বিৰোদ্ধে সংগ্ৰাম কৰিছে, সেই সকল পশ্চিম পাকিস্তানৰ লোকৰ প্ৰতি আমাৰ আন্তৰিক সমৰ্থন আছে। এইটো বিশ্বাস কৰো যে পূৰ্ব্ববঙ্গৰ লোকে যেনেকৈ নিজৰ সাৰ্ব্বভৌমত্ব প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে ঠিক সেই ধৰণে পশ্চিম পাকিস্তানৰ সৰ্ব্বসাধাৰণ ৰাইজেও নিজৰ সাৰ্ব্বভৌমত্ব প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পাৰিব। আমাৰ দেশত যুদ্ধ বিৰতি হৈছে যদিও আত্মসন্তুষ্টি লাভ কৰিব নোৱাৰো। পৃথিবীত এইটো কথা প্ৰমাণ কৰে যে—কোনো এটা ক্ষেত্ৰত সমাজবাদী শক্তি সমূহে কোনো এটা চক্ৰান্তৰ জৰিয়তে যুদ্ধ বিৰতি হলেও তাৰ পিচত নানাধৰণৰ উত্তেজনাৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে। সমাজবাদী বিলাকৰ মূল কৌশল হ'ল এচিয়াৰ মানুহৰ বিৰোদ্ধে এচিয়াৰ মানুহৰ যুদ্ধ কৰায়। ফেচিষ্ট নীতি আমেৰিকাই পৰিবৰ্ত্তন কৰা নাই। আমি হিটলাৰৰ Slogan শুনিবলৈ পাইছো "One man one nation" এই Slogan টো হিটলাৰে জাৰ্ম্মান ফেচিবাদ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। এইটোৰ অৰ্থ হ'ল জাৰ্ম্মান এটা জাতি। এই Slogan ৰ পৰিণতি স্বৰূপে সমগ্ৰ পৃথিবীত ২য় মহাযুদ্ধৰ সূচনা কৰিলে। বৰ্ত্তমান ভাৰতবৰ্ষৰ Slogan শুনিবলৈ ভাল হলেও পিচত ফেচিষ্টবাদ প্ৰবৰ্ত্তন কৰিব পাৰে। আমাৰ দেশত জৰুৰী অৱস্থা ঘোষণা কৰাৰ লগে লগে যেনেকৈ দেশত প্ৰতিৰক্ষাৰ কাৰণে জৰুৰী ব্যৱস্থাৰ দৰ্কাৰ ঠিক তেনেকৈ জৰুৰী ব্যৱস্থাৰ নামত গণতান্ত্ৰিক আন্দোলনৰ ওপৰত দমন কৰা যেন ব্যৱস্থা কৰা নহয়। আমি দেখিবলৈ পাইছো এইবাৰ বহু ঠাইত জৰুৰী অৱস্থাৰ নামত গণতান্ত্ৰিক শক্তি বিলাকৰ ওপৰত আক্ৰমণ কৰিবলৈ কোনো কোনো ঠাইত চেষ্টা কৰিছিল। কিন্তু সি ব্যাপকভাৱে হোৱা নাই। আমাৰ দেশৰ প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থা শক্তিশালী কৰিবলৈ হলে আমাৰ শ্ৰমিক কৃষকৰ ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক অধিকাৰ স্বীকাৰ কৰাৰ মাজেদি সম্ভৱপৰ হব। এই কথালৈ যদি লক্ষ্য ৰাখি কাম কৰা হয় তেন্তে ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থা আৰু শক্তিশালী হব।

*Shri Debeswar Sarmah : Mr. Deputy Speaker, Sir, I will no doubt withdraw my amendment because certain Hon'ble Members yesterday spoke that they are unable to support the amendment. I really fail to see why this harmless, innocuous

---

*Speech not corrected

well-meaning amendment to this resolution cannot be supported. Perhaps I can understand the objection of Hon'ble Member Shri Bora , perhaps I can also understand the poetic affusion of the lady Member Smti. Pushpalata Das. She talks Atmabal, and in ultimate anylysis what is atmabal. Sir, atmabal is that strength of a nation on which that nation can depend to ensure its sovereignity and self-respect. Let us, Sir, briefly analyse the present instance. India stood for a very right cause a very humane cause. Humanity is nothing if we do not stand up for oppressed humanity, but what is it that saved Bangla Desh in the ultimate analysis. India fought very valiantly. We are proud and any nation would be proud of our Jawans of the three military wings—Army, Navy and Airforce. When our Migs fighters downed Sabre Jets and Mirage planes which are most powerful it must be taken that the boy behind the machine gnat is the only one who dog-fight. Now, Sir, in the present instance what happned ? Briefly , we all know—I am telling nothing new the United States which under the Kennedy administration came all-out to help India but the same United States under the Nixon administration are now all dead against India. From the early days of 1957-58, when the "Hindi-Chini Bhai- Bhai" was a alogan and when there were cart loads of flowers and garlands, since that time China is against India. Now the U.S.A. for their interest in Asia wants to back Yahya Khan. We all know it is not done for the love of Yahya that the 7th Fleet was sent to the Bay of Bengal, but United States want to back China

and Pakistan against India. Soviet Uinon is also to anxious to that China should have their own power. If India establish its power in Asia and they can not stand see is crushed by Yahya through Chinese and American help, naturally China will have predominance in Asia to that extent prowess of Russia would be fading. Therfore what happens is this. Even a grown up boy in the upper High School classes will realise that every country and every nation look after their own interests. One would be a baby of yesterday if he thinks that the world powers- whether America, China or Russia would come to some other power's help out of benign feeling or philanthropy. Every country looks after its own interest and very rightly so till Tennyson's promise of millennium comes—

"When the war drums throbs no longer
And the battle flag is furled
In the Parliament of mankind
And Federation of the world." "Laxly Hall"

Till millenium comes, every country is to look after its own interest and after that we may say all these things may not come. I suppose the hon'ble lady member is not present here now, otherwise, I would have pressed hard by her poetic effusion. If a country has got its own military power, how that country would be a marionette in the hands of other powers like Soviet Russia, America or China? I have great objection to dance in the hands of any nation. I was misunderstood when the Deputy Speaker said—"Dada does no like to see any good in anything." my point is that we

should develop sufficient power to stand on our own legs and that power should be used for the welfare of the people. I have great objection to be a marionette in the hands of Soviet Union when it comes to our being marionette on in the hands of America or some other nations. I do not want to be a play-boy of anybody even not to Soviet Russia. India should have her responsible position in the comity of nations with atomic and nuclear power.

Mr. Dy. Speaker : Please maintain your time.

Shri Debeswar Sarmah : Time is very important. But don't you think India's security and soveignty is very important ?

(interruption)

I have placed my amendment and even my friend Shri Lakhyadhar Choudhury thinks that at this stage he cannot accept it or support it, but I have the contentment that I have done my duty. Therefore, since understandably Shri Bora has opposed and Shri Sarma has talked of great cost and it will also take time—Mr. Deputy Speaker will rightly pull me up if I try to come to that point—there should not be any jeering words in it—I withdraw my amendment. Next time when the Seventh Fleet will come, I may not be here.

(Voice—You will be remembered and honoured then)

Thank you. Lastly, I hope that the second paragraph should be amended suitably—that is only my submission.

*Shri Nakul Chandra Das : মাননীয় উপাধ্যক্ষ মহোদয়, যোৱা ৯ মাহে

*Speech not corrected

এটা গভীৰ উত্তেজনাপূৰ্ণ আৰু কৌতুহলপূৰ্ণ পৰিবেশৰ পিচত বাংলাদেশে স্বাধীনতা লাভ কৰিলে—সেই ঘটনা পৃথিবীৰ বুৰঞ্জীত বিৰল। পাকিস্তানৰ সামৰিক চেচ্ছাচাৰী আৰু একনায়কত্ববাদী কেইজনমান লোকৰ কু-চক্ৰান্তত পৰি আজি বাংলাদেশত যি বিপ্লৱৰ বহ্নি শিখা জ্বলি উঠিছিল তাৰ পৰীণতি স্বৰূপে বাংলাদেশে স্বাধীনতা লাভ কৰিলে, তাৰ বাবে বাংলাদেশৰ লোকসকলক ওলগ জনাইছো। বাংলাদেশৰ ধৰ্ম্ম-নিৰপেক্ষ আৰু মানৱীয় সংগ্ৰামত যি জয়লাভ কৰিলে সেইটো পৃথিবীৰ বুৰঞ্জীত চিৰস্মৰণীয় হৈ ৰব। যোৱা ২ বছৰে 'ভিয়েটনাম' কৰিয়া চুয়েজ বয়িং আদি ঘটনাত ভাৰতে শান্তি ৰক্ষাৰ বাবে যি অপ্ৰান চেষ্টা কৰি আহিছে তাক কোনেও অস্বিকাৰ কৰিব নোৱাৰে। ভাৰতবৰ্ষৰ ত্যাগ আৰু সহানুভুতিশীল শক্তিৰ কাৰণেই ভাৰতবৰ্ষৰ এই যুদ্ধত কোনেও ভাৰতবৰ্ষক আক্ৰমণ কৰা বুলি অভিহিত কৰিব নোৱাৰে। অকল সেইটোয়েই নহয় পৃথিবীৰ কেবাখনো মহাযুদ্ধৰ পৰা আমাৰ ভূতপূৰ্ব্ব প্ৰধানমন্ত্ৰী শ্ৰীপণ্ডিত জৱাহৰলাল নেহেৰুৱে ভাৰতবৰ্ষ তথা বিশ্বৰ ৰক্ষা কৰিলে আৰু শান্তি বিৰাজ কৰিলে।

আজি ৯ মাহ ধৰি বাংলাদেশৰ লাখ লাখ লোকক হত্যা কৰি এয়া ১ কোটি লোকক সেই দেশখনৰ পৰা শৰনাৰ্থী হৈ অইন এখন দেশলৈ পলাই যাবলৈ বাধ্য কৰালে; ৭½ কোটি মানুহৰ ওপৰত যি অত্যাচাৰ জুলুম কৰিলে সি পৃথিবীৰ বুৰঞ্জীত এটা ঘৃননীয় ঘটনা হৈ থাকিব বুলি এতিয়াই ঘোষণা কৰিব পাৰি।

আজি ভাৰতৰ কাৰণে এইটো এটা সুখৰ খবৰ যে সদায়েই ভাৰতৰ অবিচ্ছেদ্য অঙ্গ হিচাবে থকা বাংলাদেশ আকৌ ভাৰতৰ লগত সংযোগ হ'ল আৰু ওচৰ চুবুৰীয়া গণতান্ত্ৰিক ৰাষ্ট্ৰ হিচাবে আমি বন্ধু ভাৱে থাকিব পাৰিম। ভাৰতীয় সেনা বাহিনীৰ সহায়ত আজি বাংলাদেশ স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ লগে লগে আমাৰ সেনা-বাহিনীৰ শক্তিয়ো বৃদ্ধি পালে। কেৱল নেট্ বিমানৰ দ্বাৰাই ২ ঘণ্টাৰ ভিতৰত 'ঢাকাখদ' আমাৰ বিমান বাহিনীয়ে আয়ত্ব কৰিব পাৰিলেহেঁতেন কিন্তু ভাৰতীয় সৈন্যবাহিনীৰ অধিনায়কে তাকে নকৰি বে-সামৰিক লোক সকলৰ অনিষ্ট নকৰি পাকিস্তানী সৈন্যৰ অধিনায়ক Lt. general নিয়াজিক যথেষ্ট সময় দিলে আত্ম সম্বৰণ কৰিবৰ কাৰণে। ভাৰতীয় সৈন্যৰ এই কাৰ্য্যই পৃথিবীৰ আগত এটা নিদৰ্শন ডাঙি ধৰিলে যে ভাৰতীয় সৈন্য বাহিনী হিংসাত্মক নহয়।

বাংলাদেশৰ মুক্তি সংগ্ৰামে আমাৰ দেশৰ অৰ্থনৈতিক দিশত ভালকৈ হেচা

দিলে । তাৰোপৰি অসামৰিক শাসন প্ৰতিষ্ঠা কৰি বাংলা দেশক থিতাপি লোৱাব লাগিব । এইবিলাক বিষয়ত ভাৰতৰ ৰাজনৈতিক নেতৃত্ব বিশেষকৈ প্ৰধানমন্ত্ৰী ইন্দিৰা গান্ধীয়ে যি বিচক্ষণতাৰ পৰিচয় দিলে সি পৃথিবীৰ বুৰঞ্জীত চিৰদিন জিলিকি থাকিব । ভাৰতৰ এই সন্ধিক্ষনত ছোভিয়েট ৰাচিয়াই যি সহাৰি দিলে — সি অতুলনীয় হৈ ৰব। ছোভিয়েট ৰাছিয়াই এই দুৰ্যোগত অকৃতিম বন্ধুত্বৰ পৰিচয় দি বিশ্ব দৰবাৰত বাৰে বাৰে ভাৰতৰ পক্ষ লৈ ভাৰত তথা বাংলাদেশৰ সপোন দিঠকত পৰিণত কৰিলে । ভাৰতীয় সৈন্য বাহিনীয়েও জলে-স্থলে আৰু আকাশ মাৰ্গে নিজৰ বীৰত্বৰ পৰিচয় দি বিশ্ববাসীক - ভাৰতৰ সামৰিক শক্তিৰ নিদৰ্শন দেখুৱালে ।

ভাৰতীয় সৈন্যবাহিনী আৰু মুক্তি বাহিনীৰ যি অসাধাৰণ দক্ষতা দেখুৱালে আৰু প্ৰধান মন্ত্ৰী শ্ৰীমতী গান্ধীয়ে যি নেতৃত্ব দিলে তাৰ প্ৰতি শলাগ জনাই মই বক্তব্যৰ সামৰণি মাৰিলো ।

* শ্ৰীভূবনেশ্বৰ বৰ্মন : উপাধ্যক্ষ মহোদয়, দলপতি ডাঙৰীয়াৰ প্ৰস্তাৱটি সমৰ্থন কৰি কব খুজিছো যে আমাৰ দেশত সচাঁকৈ এটা ডাঙৰ সঙ্কটাঅৱস্থা দূৰ হৈ গল । বাংলাদেশৰ জনসাধাৰনে মুক্তিৰ সংগ্ৰাম কৰি যি স্বাধীনতা অৰ্জ্জন কৰিলে আৰু এই স্বাধীনতাৰ সংগ্ৰামত চেখ মুজিবুৰ ৰহমানে যি নেতৃত্ব দিলে তাৰ বাবে বাংলাদেশৰ নিষ্পেষিত জনতাৰ লগতে এই সংগ্ৰামী নেতা জনলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জনালো । বাংলাদেশৰ স্বাধীনতা অৰ্জ্জনত আমাৰ জোৱান সকলে প্ৰাণ পৰ্য্যন্ত আহুতি দি যুজ কৰি ভাৰতৰ নাম গোটেই পৃথিবীত যি দয়ে চিৰদিনলৈ উজ্বলাই ৰাখিলে তাৰ বাবে মই তেওঁলোকলৈয়ো আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিলো । মাননীয় সদস্য শ্ৰীঅতুল চন্দ্ৰ গোস্বামী ডাঙৰীয়াই কোৱাৰ নিচিনাকৈময়ো কওঁ যে আমাৰ দেশৰ সঙ্কটাৱস্থাত আমেৰিকাই যি ভূমিকা গ্ৰহন কৰিলে তাৰ বাবে মুখ্যমন্ত্ৰীৰ প্ৰস্তাৱটিত আমেৰিকাক গৰিহনা দিয়াৰ কথা এটা থাকিব লাগিছিল। লগতে আমাৰ দেশত সেই দেশৰ যি বোৰ প্ৰতিষ্ঠান আছে তাৰ ম্যাদৰ ওৰ পেলাব লাগে । আমাৰ দেশখনৰ এই বিপদৰ সময়ত যিটো ঐক্য আৰু একতাৰ কথা উঠিছে সেইটো আমাৰ বাবে শুভ লক্ষন আৰু আমাৰ প্ৰতিবেশী শক্তিয়ে আমাৰ দেশত যি পুনৰকাৰৰ সৃষ্টি কৰিছে এই সময়ত আইনৰ যোগেদি তাক নিৰ্ম্মুল কৰাৰ

*Speech not corrected

সুবিধা লব লাগে এই সুবিধা যদি আমি আজি নলওঁ তেন্তে আমি এটা ডাঙৰ ভুল কৰা হ'ব। গতিকে উপাধ্যক্ষ মহোদয়, বংলাদেশৰ স্বাধীন হোৱাৰ পাছত সেই দেশৰ জনসাধাৰনৰ দুখ দুৰ্গতি দূৰ কৰাৰ কাৰণে এটা শান্তিপূৰ্ণ পৰিবেশ সৃষ্টি কৰাৰ সঙ্কল্প লোৱাত আমিও সহযোগিতা কৰিব লাগে। আৰু আন এটা কথা চাব লাগিব যাতে যুদ্ধৰ আলম লৈ এক শ্ৰেণীৰ সুবিধাবাদী লোকে যাতে বজাৰত বস্তুৰ দাম বঢ়াই ৰাইজক শোষন কৰাৰ ব্যৱস্থা নকৰে তাৰ এটা ভাল ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

(সময়ৰ সংকেত)

বেল বাজিলেই, মই আৰু বেছি নকওঁ সৰ্ব্বশেষত এটা কথা কও আমাৰ ৰাষ্ট্ৰখনৰ দুৰ্য্যোগৰ সময়ত ৰাছিয়াৰ নিচিনা এখন দেশে যি সহযোগীতা আগবঢ়ালে তাৰ বাবে মই অভিনন্দন জনাইছো। এই যুদ্ধৰ সময়ত আমাৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী শ্ৰীমতী ইন্দিৰা গান্ধীয়ে যি নেতৃত্ব দিলে তাৰ শলাগ লৈছো। আমাৰ দেশৰ ঐক্য গঢ়ি উঠাৰ সময়ত প্ৰতিক্ৰিয়াশীল শক্তি সমূহক কঠিন হাতে দমন কৰাৰ যি সুবিধা আজি আমি পাইছো সেই সুবিধাৰ সদব্যৱহাৰ কৰিব বুলি আবেদন জনাই মোৰ বক্তব্যৰ সামৰনি মাৰিলো।

*Shri Kandarp Narayan Banikya : Mr. Deputy Speaker, Sir, I whole-heartedly welcome the resolution moved yesterday by our hon. Chief Minister, Sir, we have seen what war means. There were conflicts and due to the confiiets there were loss of lives. Both in India and as well as in Pakistan millions of people suffered. The creatian of Pakistan in 1947 was the cause of all these troubles. Due to the preasure from America and other natioas we had to fight the war. There interest was only to exploit the situation. Sir, now I must say a few words about our Prime Minister. One M. P. has said her 'Joan of Arch' but I would say that she is not only 'Joon of Arch' but mother

*Speech not corrected

Durga as well. She is an incarnation of Durga. Sir, in days to come she will change the policy of India. Sir, I have little time at my disposal. Here I want to make a request that if you lead us to Bangladesh we want to go there and see our brothers and sisters there.

Mr. Deputy Speaker, Sir, now, if you kindly allow me I want to sing a song which I also like to sing on the bank of river Ichhamati or Hadhumsti, Padma or Meghna.

Mr. Deputy Speaker : To-day is the day of rejocing. But it must be within two minutes.

Shri Kandarpa Narayan Baniky : বাদল ঝরে দিন রজনী এই যে মা তোর Sir, let me how down my head to the Prime Minister and to the Jawans who have dedicated their lives for the cause of the country and to the soviet Union and Bhutan, Jai Hind.

Shri Mahrndra Mohon Choudhury (Chief Minister) : মাননীয় উপাধ্যক্ষ মহোদয়, যিটো প্রস্তাৱ এই সদনত ডাঙি ধৰা হৈছিল এই প্ৰস্তাৱটো সকলো ফালৰ পৰাই সমৰ্থন জনোৱা হৈছে আৰু বিশদ ভাৱে এই সদনত আলোচনা কৰা হৈছে। এই প্ৰস্তাৱৰ ওপৰত কেইবাটাও সংশোধনী প্ৰস্তাৱ আগবঢ়োৱা হৈছিল। কিন্তু কিছুমান প্ৰস্তাৱ নতুন হিচাবে আগবঢ়োৱা কাৰণে এই প্ৰস্তাৱত সেইটো এতিয়াও ধৰিব পৰা নাই। কিন্তু এটা লিখিত সংশোধনী প্ৰস্তাৱ আগবঢ়াইছিল মাননীয় সদস্য শ্ৰীযুত দেৱেশ্বৰ শৰ্মা দেৱে। কিন্তু তেখেতে প্ৰস্তাৱটো প্ৰত্যাহাৰ কৰিছে আৰু সদনেও সেইটো মঞ্জুৰ কৰিছে। তাৰ পাচত আৰু এটা সংশোধনী প্ৰস্তাৱ আগবঢ়াইছিল, তাৰ মুল প্ৰস্তাৱৰ ২ চ্ছেদত ভাষাৰ অলপ অদল বদল কৰাৰ কথা কৈছিল আৰু তৃতীয় শাৰীৰ 'ক' ৰ পাচত 'ful stop' দি বাকীখিনি কথা তাৰ পৰা বাদ দিবলৈ কোৱা হৈছিল। এই প্ৰস্তাৱৰ এই সংশোধনী মই গ্ৰহণ কৰিছো। তাৰ পাচত এনেকুৱা হব—"The House

feels that the resounding victory has re-established the moral authority of India till support of a just cause." তাৰ কাৰণে ৪ৰ্থ চ্ছেদত "ৰাচিয়া" শব্দটোৰ ঠাইত "সোভিয়েট ইউনিয়ন" ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ কোৱা হৈছে। এই সংশোধনকো মই গ্ৰহণ কৰিছো। শ্ৰীঅতুল চন্দ্ৰ গোস্বামী আৰু শ্ৰীভুবনেশ্বৰ বৰ্মন ডাঙৰীয়াই এটা সংশোধনী প্ৰস্তাব আগবঢ়াইছিল যত আমেৰিকাক বিশ্বাসঘাটক কৰা বুলি গৰিহণা দিবলৈ কোৱা হৈছিল। সেইটো মই গ্ৰহণ কৰিব পৰা নাই। ইয়াৰ উদ্দেশ্য এয়ে নহয় যে আমি আমেৰিকাক আমাৰ এই সংকট-পূৰ্ণ মূহুৰ্ত্তত যিয়েই নকৰক তাৰ কাৰণে গৰিহণা দিয়া উচিত নহয়। আমাৰ প্ৰস্তাবটো এটা 'পজিটিভ' প্ৰস্তাব। আমাক কোনে সহায় কৰিছে, কাক সন্মান দিব লাগে, কাৰ বীৰত্বক প্ৰশংসা কৰিব লাগে ইত্যাদি বিষয়ে এই প্ৰস্তাব লোৱা হৈছে। গতিকে এই প্ৰস্তাৱৰ লগত যদি আমেৰিকাক গৰিহণা দিয়াৰ প্ৰস্তাব সংশোধনস্ত সোমোৱাই দিয়া হয় তেনেহলে এই প্ৰস্তাবৰ গুৰুত্ব কিছুপৰিমাণে কমি যাব। এই প্ৰস্তাবটো 'নেগেটিভ' প্ৰস্তাব হিচাবে 'পজিটিভ' প্ৰস্তাবত সোমাই যাব। বক্তৃতা প্ৰসংগত সকলোৱেই সাম্ৰাজ্যবাদী নীতিক গৰিহণা দিছে আৰু তাৰ পাচত এই প্ৰস্তাবটোত সেইখিনি সন্মিলিত কৰিব খোজা নাই। সেই কাৰণেই এই সংশোধনী প্ৰস্তাবটো সংযোগ কৰাৰ পক্ষপাতি নহয়। আশাকৰো মোৰ উদ্দেশ্য বুজি শ্ৰীগোস্বামী ডাঙৰীয়াই তেখেতৰ প্ৰস্তাবটো উঠাই লব। এই প্ৰস্তাবৰ আলোচনা প্ৰসংগত যিখিনি কথা কবলগীয়া আছিলা............

Shri Giasuddin Ahmed : মই এটা সংশোধনী প্ৰস্তাব দি চেখ মুজিবুৰ ৰহমানৰ নাম উল্লেখ কৰাৰ কথা কৈছিলো। তেখেতৰ নামটো উল্লেখ থাকিলে ভাল হয়।

Shri Mahendra Mohan Choudhury : আজি আমি যুদ্ধত জয়ী হৈছো। আৰু এতিয়া ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো মানুহে আৰু বাংলাদেশৰ সকলো নাগৰিকে আজি এই বিজয়ত উৎসব কৰিছে। কিন্তু এই বিজয় উৎসবৰ সময়তো এটা হুমুনিয়াহ আমি শুনিছো যে বাংলাদেশৰ জনপ্ৰিয় নেতা, বাংলাবন্ধু চেখ মুজিবুৰ ৰহমানে আজিৰ এই উৎসবত যোগ দিব পৰা নাই। আজি তেখেত তাৰ পৰা বহুত আতৰত কি অবস্থাত কেনেকৈ আছে কোনেও নাজানে কেবল ভগৱানেহে জানে। তেখেত যতেই নাথাকক (যদিওবা তেওঁ এই সংসাৰৰ পৰা আতৰি

গৈছে) তথাপি থকা ঠাইৰপৰা এই উৎসৱত জয়ধ্বনি কৰিছে আৰু তাৰপৰাই আৰ্শীবাদ কৰিছে। যি উদ্দেশ্যে তেখেতে এই বিপ্লব সংগঠন কৰিছিল আৰু নেতৃত্ব কৰিছিল সেই বিপ্লবৰ আজি জয় হৈছে। আৰু আশাকৰো এইটো এটা চিৰস্থায়ী বিজয় হব আৰু ইয়াৰ মাজেদি ধৰ্ম্ম নিৰপেক্ষ ৰাষ্ট্ৰ প্ৰাতিস্থাৰ যি সপোন আছিল সি আজি দিঠকত পৰিণত কৰি গণতান্ত্ৰিক সমাজবাদ হিচাবে বাংলাদেশৰ চৰকাৰ ক্ৰমে ক্ৰমে আগবাঢ়ি যাব। আমি সকলোৰে আজি এই উদ্দেশ্যৰেই আন্তৰিক সম্বৰ্দ্ধনা জ্ঞাপন কৰিম আৰু আশা ৰাখিছো তেখেত যেন এই দুৰ্দ্দিনত বাংলাদেশৰ পৰিচালনাৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰিব। এয়ে আমাৰ ভগবানৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা।

বৰুৱা ডাঙৰীয়া, বৰা ডাঙৰীয়া, ভট্টাচাৰ্য্য ডাঙৰীয়া প্ৰমুক্ষে কেৱাজনো সদস্যই কৈছে যে আমাৰ যুদ্ধ এতিয়াও শেষ হোৱা নাই আৰু এই যুদ্ধত আমি যদিও জয়ী হলো তথাপিও আত্মসন্তুষ্টি লভা উচিত নহব। মোৰো এনেকুৱাধৰণৰ সন্তুষ্টিৰ ভাৱ অন্তৰত নাই। আমাৰ ফালৰ পৰা যুদ্ধ জয়ৰ পিছত যিথিনি কৰিবলগীয়া আছে সেইটো কৰাৰ প্ৰচেষ্টা হব লাগে। আমি তাকে কৰি থাকিবৰ কাৰণে প্ৰচেষ্টা চলাইছো। যোৱাকালি আমাৰ প্ৰধান মন্ত্ৰীয়ে লোকসভাৰ মজিয়াত বক্তৃতা প্ৰসঙ্গত গীতাৰ এফাঁকি কথা উল্লেখ কৰিছে তেখেতে কৈছে—

দুঃখেষু অমুদিগ্মনা
সুখেষু বিগত স্পৃহ
বীতৰাগ ভয় ক্ৰোধ
স্থিতধিৰ্মু নিৰুচ্যতে ॥

সেই গীতাৰ বাঁণীৰ মাজত তেখেতে আমাক কৰ্ত্তব্যৰ ইংগীত দিছে। সেইটো আমি লব লাগিব। ইয়াৰ দ্বাৰাই তেখেতে যি দায়িত্বৰ ইঙ্গীত দিছে সেইটো পালন কৰিব লাগিব। আজি যি নতুন ৰেখাপাত ভাৰতবৰ্ষৰ আকাশত দেখিবলৈ পাইছো তাত ভাৰতবৰ্ষৰ সকলো শ্ৰেণীৰ সকলো মানুহে কি নগৰৰ মানুহ কি গাৱঁৰ কি পৰ্ব্বতীয়া অঞ্চলৰ মানুহ ভাষা ধৰ্ম্ম নিৰ্ব্বিশেষে সকলোৱে এই যুদ্ধত জয়যুক্ত কৰিবৰ কাৰণে মনে প্ৰাণে লাগি গৈছে। এয়েই আমাৰ সামৰিক বাহীনিৰ লোকসকলক অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল আৰু এই অনুপ্ৰেৰণাই আমাৰ দেশৰ স্বাধীনতা সাৰ্ব্বভৌমত্ব ৰক্ষা কৰিব। সেই ধ্বনি আজি আমি পাহৰি যোৱা উচিত

নহয়। যুদ্ধৰ সময়ত যি দৰে আমি সকলো ঐক্যবদ্ধ হৈছিলো দেশৰ স্বাধীনতা আৰু সাৰ্ব্বভৌমত্ব ৰক্ষা কৰিবলৈ শান্তিৰ সময়তো সেই এনে ঐক্যবদ্ধতাৰ প্ৰয়োজন।

আমাৰ প্ৰবীন সদস্য মাননীয় দেবেশ্বৰ শৰ্ম্মা ডাঙৰীয়াই আমাৰ দেশত প্ৰতিৰক্ষাৰ কামত আনবিক শক্তি ব্যৱহাৰ কৰিবৰ কাৰণে কৈছে আৰু তাৰ কাৰণে যি বিলাক দেশৰ ওচৰত সেও হোৱা প্ৰয়োজন সেই দেশবিলাকৰ ওচৰত নিজৰ স্বাৰ্থৰ খাতিৰত সেও হব লাগে বুলি কৈছে। কিন্তু তেখেতৰ সেই কথাত মই একমত হব নোৱাৰিলো। কাৰণ মেচিনতকৈ মানুহে বেচি কাম কৰে। যোৱা যুদ্ধত পাকিস্তানৰ মাৰাত্মক অস্ত্ৰ-সস্ত্ৰৰ অভাৱ নাছিল কিন্তু তথাপিও পাকিস্তানে জানো জয় লাভ কৰিলে? শৰ্ম্মা ডাঙৰীয়াই নিজে কৈছে যে আমাৰ সাধাৰণ নেট্ বিমানৰ ওচৰত আমেৰিকাৰ Most sophisticated sabrejet আৰু France Mirage বিমানে তিষ্ঠিব নোৱাৰিলে। সেইকাৰণে যুদ্ধত কেৱল অস্ত্ৰ সস্ত্ৰই কাম কৰে এনে নহয় সেইবিলাক প্ৰয়োগ কৰিবৰ কাৰণে উপযুক্ত কৌশলৰ প্ৰয়োজন। মেচিনৰ পিছত এজন সুদক্ষ চালকৰ প্ৰয়োজন।

ভাৰতবৰ্ষৰ ৫৫ কোটি মানুহে দেশ প্ৰেমত উদ্বুদ্ধ হৈ ভাৰতবৰ্ষত স্বাধীনতা আৰু সাৰ্ব্বভৌমত্ব ৰক্ষা কৰিবৰ কাৰণে যিদৰে ঐক্যবদ্ধ হ'ল তাৰ পৰা বুজা যায় যে অকল আনবিক শক্তিয়েই যুদ্ধত জয়ী হবলৈ একমাত্ৰ বস্তু নহয়!

আমাৰ দেশখন সুবিশাল। ইয়াত জাতিগত, ধৰ্ম্মগত, ভাষাগত, সাম্প্ৰদায়িকতা আদি নানান প্ৰকাৰৰ বিভেদ আছে। এই বিভেদ বিলাক থকা স্বত্বেও দেশবাসীৰ সংহতিয়ে প্ৰমান কৰি দিলে যে সংহতিয়ে যুদ্ধ জয়ৰ প্ৰধান আহিলা। সেইকাৰণে মই কৈছো যে মেচিনে যি কাম কৰে তাতকৈ মানুহে বেচি কাম কৰিব পাৰে।

এনেকুৱা ভ্ৰান্তপথে পৰিচালনা কৰাত যদি এনেকুৱা ঘটনা ঘটে তেনেহলে মই অনুভৱ কৰিছো যে এই ভ্ৰান্তপথে যোৱাৰ যিটো গতি সেই গতিটো অৱৰোধ কৰিব নোৱাৰিলে যিমানেই আনবিক শক্তিৰ উৎপাদন নকৰক কিয় আমাৰ প্ৰতিৰক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰতেই কেতিয়াও শক্তিশালী হব নোৱাৰে। সেইকাৰনে আমি আমাৰ যিখিনি শক্তি আছে সেই শক্তিৰে সংহতি অব্যাহত ৰাখিবৰ কাৰণে দেশত এটা শক্তিবান প্ৰতিৰোধ শক্তি গঢ়ি তুলিবৰ কাৰণে চেষ্টা কৰিব লাগে।

যুদ্ধই আমাক যদি সুযোগ দিয়ে তেন্তে আমি তাক গ্ৰহন কৰিব লাগিব। আৰু সেইমতে আমি কাম কৰিব লাগিব। তাৰোপৰি কেৱল সামৰিক শক্তিৰ দ্বাৰাই এখন দেশ জয় কৰিব নোৱাৰি। সামৰিক শক্তিৰ লগে লগে দেশৰ সমৃদ্ধিও বৃদ্ধি কৰিব লাগিব। দেশৰ সমৃদ্ধিৰ সমবিতৰনৰ ব্যৱস্থা হব লাগিব। শ্ৰীভট্টাচাৰ্য্য ডাঙৰীয়াই কৈছে যে দেশৰ সমৃদ্ধি বৃদ্ধি কৰাৰ ক্ষেত্ৰত আগবাঢ়ি যাবলৈ হলে আমাৰ দেশৰ উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ উন্নতি সাধন কৰিব লাগিব। আমাৰ দেশৰ প্ৰত্যেকজন মানুহকে আমি উৎপাদন মুখী কৰিব লাগিব আৰু উৎপাদন বঢ়াবৰ কাৰণে সেই সকল লোকক প্ৰয়োজনীয় সকলো সুযোগ সুবিধা, সা-সজুলি দিবৰ কাৰণে আমি চেষ্টা কৰিম। এই কথাত আমাৰ কাৰো দ্বিমত থাকিব নোৱাৰে। আজি ভাৰতবৰ্ষক যে আমেৰিকাই অৱজ্ঞাৰ চকুৰে চাইছে তাৰ একমাত্ৰ কাৰণ হ'ল ভাৰতবৰ্ষ এখন দুখীয়া দেশ আৰু আমেৰিকাৰমুখপেক্ষী দেশ। এই যে ভাৰতবৰ্ষৰ দৰিদ্ৰ অৱস্থা আমেৰিকা নহলে যিটো অৱস্থা এই অৱস্থাৰ যেতিয়ালৈকে উন্নতি সাধন কৰিব নোৱাৰি তেতিয়ালৈকে আমি কেৱল প্ৰস্তাৱ পাচ কৰিয়েই আমি সমস্যাৰ সমাধান কৰিব নোৱাৰিম। আমেৰিকাৰ পুঁজিপতিৰ কৱলৰ পৰা, আমেৰিকাৰ অৰ্থনৈতিক সাহাৰ্য্যৰ পৰা মুক্ত হবলৈ হলে পিচপৰা দেশৰ উন্নতি সাধন কৰিবলৈ হলে আৰু সকলো প্ৰকাৰে সমৃদ্ধিশালী কৰিবৰ কাৰণে, স্বাৱলম্বী কৰিবৰ কাৰণে আমি চেষ্টা কৰিব লাগিব। আমাৰ দেশৰ খাদ্য সঙ্কট কিছু পৰিমানে উপসম হৈছে আৰু খাদ্য সঙ্কট উপশম হোৱাৰ পিছত আমাৰ দেশৰ মানুহৰ ওপৰত এটা নতুন বিষয়ৰ সৃষ্টি হৈছে আৰু সেই বিষয়ে বাকী যিবিলাক বিষয়ত স্বাৱলম্বী হব পৰা নাই সেই বিষয়ত স্বাৱলম্বী হবৰ কাৰণে এটা নতুন চেতনাৰ সৃষ্টি কৰিছে। এই নতুন চেতনাৰ সম্পূৰ্ণ সুযোগ আমি গ্ৰহন কৰিব লাগিব। এই নতুন চেতনাৰ সুযোগ গ্ৰহণ কৰি আমাৰ দেশত সৃষ্টি হোৱা উৎসাহ উদ্দীপনাৰ বিষয়টোক নিৰ্দ্দিষ্ট কৰি প্ৰত্যেকজন মানুহৰে নিজৰ প্ৰতিভা অনুসৰি কাম কৰিব পাৰে তাৰ কাৰনে প্ৰয়োজনীয় সকলো খিনি সম্বল যোগাবৰ কাৰনে আমি চেষ্টা কৰিম। এই চেষ্ঠা চৰকাৰী ভাৱে আৰম্ভ কৰিব লাগিব। কিন্তু অকল চৰকাৰী প্ৰচেষ্ঠাৰ দ্বাৰাই এই বিলাক বিষয়ত সম্পুৰ্ণ কৃতকাৰ্য্যতা লাভ কৰিব নোৱাৰি যেনেকৈ এটা যন্ত্ৰত মন্ত্ৰী নহলে যন্ত্ৰটো নচলে থিক তেনেকৈয়ে চৰকাৰী প্ৰচেষ্টাৰ পিছতো জনসাধাৰণ নেথাকিলে সেই প্ৰচেষ্ঠাত কৃতকাৰ্য্য হব নোৱাৰে। সেই কাৰনেই

আজি আমাৰ সকলো লোকে দেশত জাগৃত হোৱা উৎসাহ উদ্দীপনাৰ সুযোগ লৈ আমাৰ দেশৰ জনসাধাৰনৰ মাজত উৎপাদন বৃদ্ধিৰ কাৰণে অৱলম্বন কৰিব লগীয়া সকলো পদ্ধতি অৱলম্বন কৰিবলৈ এটা নতুন দৃষ্টি ভঙ্গীৰ সৃষ্টি কৰিবলৈ সকলোৰে আগবাঢ়ি কাম কৰাটো নিতান্তই প্ৰয়োজন। আজি আমাৰ এই অৱস্থাৰ সন্দৰ্ভত আমাৰ সদস্য সকলৰ বহুতে কৈছে যে যুদ্ধকালীন অৱস্থা, সঙ্কটকালীন অৱস্থাৰ আশ্ৰয় লৈ কিছুমান দুঃচৰিত্ৰবান ব্যৱসায়ী লোকে জনসাধাৰনৰ নিত্যব্যৱহাৰ্য্য বস্তু জমা কৰি ৰাখি তাৰ দ্বাৰাই কৃত্তিম অনাটনৰ সৃষ্টি কৰি বেছি লাভৰ আশাত যাতে মানুহৰ ওপৰত অত্যাচাৰ কৰিব নোৱাৰে তাৰ কাৰণে কঠোৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহন কৰিম, আৰু উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰৰ ফালৰ পৰা যিখিনি সম্ভৱপৰ সাহাৰ্য্য লাগে তাকে দিম বুলি মই সদনক প্ৰতিশ্ৰুতি দিছো। তাৰোপৰি মজুতদাৰ, মুনাফা-কাৰী ব্যৱসায়ীয়ে যদি কৃত্তিম অনাটনৰ সৃষ্টি কৰি উচিৎ মূল্যত বস্তু নেবেছে। তেতিয়াহলে তেনেকুৱা ব্যৱসায়ীৰ বিৰুদ্ধে শাস্তিমূলক ব্যৱস্থা গ্ৰহন কৰিবৰ কাৰণে মই সকলো সময়তে চেষ্টা কৰিম। ইয়াত গ্ৰাহক সকলৰো সহযোগ নিতান্তই প্ৰয়োজন। কৃত্ৰিম অনাটন দুই ধৰনে হয়। এটা হৈছে ডাঙৰ ডাঙৰ মজুতদাৰে অতিৰিক্ত লাভৰ প্ৰত্যাশাত বস্তু মজুত কৰি ৰাখে আৰু আনহাতেদি গাৱেঁ ভূঞে সৰু সৰু মজুত ঘৰে ঘৰে হোৱাৰ প্ৰচেষ্টা চলে।

Shri Debeswar Sarmah : অধ্যক্ষ মহোদয়, আপোনাৰ অনুমতি লৈ অলপ হস্তক্ষেপ কৰিব পাৰোনে? মজুতদাৰ সকলেহে শাসন কৰা কথাটো মই জানো? কেইখনমান কাগজ মুখ্যমন্ত্ৰী মহোদয়ক উপহাৰ নিদিলে মই সদনৰ সদস্য হিচাবে ক্ৰুটিৰ পৰান্মুখ হব। যোৰহাটৰ কথাহে মই কৈছো। মিঠাতেলৰ কথাই কৈছো। ৫.১৫ পইচা প্ৰতি লিটাৰৰ পৰা ৫.৩০ পইচা কৰি দিলে আৰু ১৩,৬০০ টিন stock ত আছিল ২৫।১০।৭১ ত ৩৯৬ টনত পৰিলগৈ। এতিয়া আমাৰ কথা কৈ থকা হৈছে। বেদ শ্ৰুতিমধুৰো হৈছে। কিন্তু কামত তাৰ মিল নাই। ইয়াৰ কাৰণে দোষ কাকো নিদিও। মূঠৰ ওপৰত মানুহৰ মেৰুদণ্ড ভাঙি পেলা-ইছে মুখমন্ত্ৰীয়ে জানেনে?

Shri Mahendra Mohan Choudhury : জানো জানো, বস্তুৰ দাম source ৰত বাঢ়িছে যেতিয়া, দাম কমাব নোৱাৰো।

Shri Debeswar Sarmah : Godown ত বাঢ়িছে।

Shri Mahendra Mohan Choudhury : চেনী, দাইল, গুৰ, আদিৰ দাম বাঢ়িছে। source ত নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা দাম অনুযায়ী বস্তুৰ দাম নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হয়।

Shri Dulal Chandra Barua : source ত দাম বাঢ়িলে আপত্তি নাই। যোৰহাটত নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিয়া দামতকৈ বেছি দাম লৈছে।

Shri Mahendra Mohan Choudhury : যোৰহাটত কি হৈছে সেইটো তদন্ত কৰি চাম। নতুন যি বিলাক বস্তু আহিছে সেই বিলাকৰ দাম বাঢ়িছে।

Shri Promode Chandra Gogoi : এতিয়া বিভিন্ন জিলাত chambers of commerce এ যিটো দাম বান্ধি দিছে D. C. আৰু S.D.O. সকলে তাতকৈ বেছি দাম বান্ধি দিছে। পৰোক্ষ ভাৱে Defence of India Rules ত লাভখোৰ সকলক Legel Priority দিয়া হৈছে।

Shri Mahendra Mohan Choudhury : সেইটো চোৱা হব। আজি ডাঙৰ ডাঙৰ লাভখোৰৰ লগে লগে সৰুসুৰা লাভখোৰৰ সৃষ্টি হৈছে। এই সৰু মজুতদাৰ সকলে বস্তু দুষ্প্ৰাপ্য হব বুলি ভাবি বস্তু মজুত কৰে। তেওঁলোকে অতিৰিক্তকৈ ৫—১৫ কিলো বস্তু কিনি ৰাখে। এই সৰু মজুতদাৰ সকলক আইনৰ সহায়ত ধৰা টান। এই মজুতদাৰ সকলে যাতে বেছি বস্তু মজুত কৰি ৰাখিব নোৱাৰে তাৰ কাৰণে চেষ্টা কৰা হৈছে। এই বস্তু বিলাক যাতে সমভাৱে বিতৰণ কৰি লব পাৰে আৰু যাতে সকলোৱে অংশীদাৰ হব পাৰে তাৰ কাৰণে চেষ্টা কৰিব লাগিব। কোনোৱে যাতে প্ৰয়োজনতকৈ বেছি বস্তু নাৰাখে তাৰ কাৰণে গাৱে ভূঞে প্ৰচাৰ কৰিব লাগিব।

এই যুদ্ধখন কৰিবৰ কাৰণে ভাৰত প্ৰস্তুত নাছিল আৰু তাৰ পৰা আতৰি যাবৰ কাৰণে চেষ্টা কৰিছিল। আমাৰ প্ৰধানমন্ত্ৰীয়ে শান্তি প্ৰতিষ্ঠা কৰিবৰ কাৰণে যি চেষ্টা কৰিছিল তাৰ প্ৰতি য়াহায়া খানে সহাৰি নজনালে। তাৰোপৰি ডাঙৰ ডাঙৰ দেশ বিলাকৰ লগত শান্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে আদান প্ৰদান কৰা হৈছিল, কিন্তু কোনো সহাৰি পোৱা নগল। একমাত্ৰ Soviet Union ৰ পৰা সহাৰি পোৱা হৈছিল। Soviet Unian এ ভাৰতত শান্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ কাৰণে আগবাঢ়ি আহিল। তাৰ বাহিৰে বাকীবোৰ দেশৰ পৰা তেনে কোনো ভূমিকা গ্ৰহণ নকৰিলে। প্ৰধান মন্ত্ৰীয়ে আমেৰিকা, ইংলেণ্ড, ফ্ৰান্স, বেলজিয়াম, আফ্ৰিকা

ৰাছিয়ালৈ আগতে গৈছিল। এইবিলাক ৰাষ্ট্ৰও গৈ বুজাবৰ চেষ্টা কৰিছিল যে বাংলাদেশৰ সমস্যা পাকিস্তানৰ ঘৰুৱা সমস্যা বুলি বাদ দিয়া উচিত নহয়। এই চেষ্টা কৰা স্বত্বেও কোনো অগ্ৰসৰ নহল! পৃথিবীৰ অন্যান্য ৰাষ্ট্ৰসমূহে যদি কোনো সহায় নকৰে তেনে ভাৰতবৰ্ষই নিজে সমস্যা সমাধান কৰিবৰ কাৰণে প্ৰস্তুত হব লাগিব।পাকিস্তানে ৩ ডিচেম্বৰত যুদ্ধ ঘোষণা কৰিব বুলি আমি কল্পনা কৰা নাছিলো। তেনে ভাৱ থকা হেতেন প্ৰধানমন্ত্ৰী সেইদিনা ৰাজধানীৰ পৰা আতৰি নাথাকিল-হেতেন। প্ৰধানমন্ত্ৰীয়ে সেইদিনা কলিকতাত বক্তৃতা দি আছিল। সেই দিনা পাকিস্তানে ষড়যন্ত্ৰ মনোভাৱ লৈ বোমা বৰ্ষন কৰিছে। এই কথা ভাৰতে তন্তিবই পৰা নাছিল।

তাৰ পিছত বাধ্য হৈ ভাৰতবৰ্ষৰ ফালৰ পৰা ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে জৰুৰী অৱস্থা ঘোষণা কৰিলে আৰু আমাৰ সৈন্যবাহিনীক ভাৰতচৰকাৰে নিৰ্দ্দেশ দিলে যুদ্ধ কৰিবলৈ। যুদ্ধৰ যেতিয়া আয়োজন চলিল তেতিয়া আমাৰ প্ৰধান মন্ত্ৰীয়ে কৈছিল যে পাকিস্তানৰ ১" মাটিৰ প্ৰতিও আমাৰ লোভ নাই। সাম্ৰাজ্য বিস্তাৰ কৰাৰ আমাৰ উদ্দেশ্য নহয়, আমাৰ উদ্দেশ্য হৈছে আমাৰ দেশলৈ যি ১ কোটি ভগনীয়া আহিল সেই সকলক নিৰাপদে স-সন্মানে স্বদেশলৈ ঘূৰাই পঠোৱা। এইকথা বাৰে বাৰে প্ৰধান মন্ত্ৰীয়ে ঘোষণা কৰিছে। পৃথিবীৰ বিভিন্ন ৰাষ্ট্ৰসমূহক এই কথা জনাই দিয়া হৈছে ই সুখৰ কথা নহয়, বাস্তৱতো ই পৰিণত হৈছে। পাকিস্থানৰ সৈন্যই আত্ম সম্পৰ্ণ কৰাৰ লগে লগে বাংলাদেশক নিজৰ শাসন গতাই দিয়া হ'ল। লগে লগে বাংলা দেশত পুনৰ সংস্থাপন কৰিবৰ কাৰণে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে ব্যৱস্থা গ্ৰহন কৰিছে। আনফালে পূৰ-পাকিস্তানে যুদ্ধ বিৰ্বতিৰ প্ৰস্তাৱ কাৰ্য্যকৰী কৰিছে। ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰমানিত হৈছে যে ভাৰতবৰ্ষই বাধ্য হৈ যুদ্ধ কৰিবলগীয়া হৈছে আৰু যুদ্ধৰ যিটো উদ্দেশ্য সেই উদ্দেশ্য সাফল্যমণ্ডিত হৈছে। আমাৰ উত্তৰ-পূৰ অঞ্চলৰ যিবিলাক ৰাজ্য—অসম, মেঘালয় আৰু ত্ৰিপুৰা এই ৰাজ্য তিনিখনে আজি ৯ মাহে যি কষ্ট ভোগ কৰিবলগীয়া হৈছে সেই কথা আমাৰ বহুতো বক্তাই প্ৰকাশ কৰিছে। এই তিনিখন ৰাজ্যৰ মানুহে আজি ৯ মাহে নানা অশান্তিত জীৱন -যাপন কৰিবলগীয়া হৈছে। এই অশান্তিৰ এতিয়াও ওৰ পৰা নাই। এই অৱস্থাৰ ওৰ পৰিবলৈ হলে আমি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ লগতে সমানে সহযোগীতা আগবঢ়াব লাগিব যাতে আমাৰ দেশলৈ আহি আশ্ৰয় লোৱা শৰনাৰ্থী সকলক

স-সন্মানে নিজ দেশলৈ পঠাব পাৰো তাৰ এটা আশু ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব আৰু বাংলাদেশৰ যি চৰকাৰ সেই চৰকাৰে এইখিনি কাম সম্পাদন কৰিব লাগিব। আমাৰ অসমলৈ প্ৰায় ৫ লাখ শৰনাৰ্থী আহিছে। ৫ লাখৰ ভিতৰত এহেজাৰো অধিক মানুহ ৰেজিষ্টাৰ ভুক্ত হয়। ৰেজিষ্টাৰ ভুক্ত হোৱা মানুহৰ ভিতৰতো যিবিলাক মানুহে কেম্পলৈ আহি আশ্ৰয় লৈছিল সেইবিলাকৰ ভিতৰত কিছুমানে কলিকতালৈ যাম বুলি আৰু কিছুমানে কোচবিহাৰলৈ যাম বুলি আৰু কিছুমানে মিটিৰ-কুটুমৰ ঘৰলৈ যাম বুলি বাট লৈছে। আমি এই আটাইবিলাক মানুহক বিছাৰি উলিয়াই প্ৰতিজন মানুহক বাংলাদেশলৈ ঘূৰাই পঠিয়াবৰ কাৰণে ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব। এই ব্যৱস্থাৰ বাবে আমি কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক আৰু বাংলাদেশ চৰকাৰক সহযোগীতা কৰিব লাগিব, বিশেষকৈ সহযোগীতা কৰিব লাগিব শৰনাৰ্থী সকলে নিজে।

বাংলাদেশৰ জনসাধাৰণৰ প্ৰত্যেকেই স্বাধীনতাৰ কামনা কৰিছিল, আজি বাংলাদেশ স্বাধীন হোৱাৰ পিছত নিশ্চয় সেই দেশলৈ তেওঁলোক উভতি যাবলৈ যত প্ৰকাশ কৰিব আৰু কৰা উচিতো। তেওঁলোকৰ এই উদগ্ৰীবতাৰ সুযোগ লৈ আমাৰ দেশৰ পৰা শৰনাৰ্থীসকলক পঠোৱাৰ প্ৰাথমিক ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত দোষ ত্ৰুটি, ভুল আদিও যে নাথাকিব সেইটো নহয়। কিন্তু এই সমস্যাটো কেনেকৈ সুস্থিৰ আৰু শান্তিপূৰ্ণ ভাবে সমাধান কৰিব পৰা যায় তাৰ বাবে চেষ্টা কৰিব লাগে। তেওঁলোকক কোনো দুখ কষ্ট নিদিয়াকৈ নিজৰ ঘৰলৈ পঠোৱাৰ এটা দিহা আমি অতি সোনকালেই কৰিব লাগিব।

শ্ৰীশৰত চন্দ্ৰ ৰাভা : ১৯৬৪ চনত অহা সকলৰ ব্যৱস্থা কি হব ?

শ্ৰীমহেন্দ্ৰ মোহন চৌধুৰী : ১৯৬৪ চনত যি সকল আহিছিল সেইসকলক ভাৰতীয় নাগৰীক কৰা হৈছে। যিবিলাক মানুহ একাদিক্ৰমে ৬ মাহ আমাৰ দেশত আছে সেইবিলাকক নাগৰীক অধিকাৰ দিবৰ কাৰণে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে সিদ্ধান্ত লৈছে।

শ্ৰীদেৱেশ্বৰ শৰ্ম্মা : মুঠ সংখ্যা কিমান হ'ব ?

শ্ৰীমহেন্দ্ৰ মোহন চৌধুৰী : মুঠ সংখ্যা কিমান হব কব নোৱাৰি। তথাপি নিশ্চয় ১ লাখ হ'ব।

আমাৰ ভাৰতবৰ্ষখন বিভাজন হোৱাৰ পিছত আটাইতকৈ বেছি লোকচান হল আমাৰ অসমৰেই। ভাৰতবৰ্ষ বিভাজন হোৱাৰ পিছত ভাৰতৰ আন অঞ্চলৰ

লগত আমাৰ এই ৰাজ্যখনৰ যোগা-যোগ অতি ক্ষীন হোৱাত বস্তুৰ দাম বাঢ়ি গৈছে। ঘৰ-বাৰী বন্ধা আহিলাপাতিৰ দাম বাঢ়ি গৈছে। আজি বাংলাদেশ মুক্ত হোৱাৰ পিছত আমি বহু আশা কৰিছো যে কিছুপৰিমানে হলেও আমাৰ এই অৱস্থাৰ ওৰ পৰিব। এই আশা বাস্তৱত পৰিণত কৰিবলৈ হলে বাংলাদেশ পুনৰ নিৰ্ম্মানত আমি সহায় আৰু সহযোগ কৰিব লাগিব। বাংলাদেশৰ স্বাধীনতা যুদ্ধত আমি তেওঁলোকক সহায় কৰিছো আৰু এইবাৰেই যে তেওঁলোকক আমি সকলো অৱস্থাতে বান্ধি ৰাখিম এনে কল্পনা আমাৰ ভুল হ'ব। আমাৰ কিছু ক্ষতি কৰি হলেও বাংলাদেশৰ লগত আমাৰ বন্ধুত্বৰ ভাব, ভ্ৰাতৃত্বৰ ভাৱ অখুন্ন ৰাখিবৰ কাৰণে আমি চেষ্টা কৰিব লাগিব।

আপোনালোকে আটায়ে জানে যে মুক্তি যুদ্ধত বাংলাদেশখন ছাৰখাৰ হৈ গৈছে। এই দেশৰ শিল্প-উদ্যোগ আদি নানা বিভাগবোৰ ছাৰখাৰ হৈ গৈছে, ৰাজ্যখনৰ ৰেল লাইন দলং আদি বোৰ ছাৰখাৰ হৈ গৈছে। এই বিলাকৰ পুণৰ নিৰ্ম্মনত আমি সহায় কৰিব লাগিব। তেওঁলোকৰ জনসাধাৰনেও কিছু ত্যাগ কৰিবলৈ প্ৰস্তুত হব লাগিব। যুদ্ধ চলি থকা অৱস্থাত যি দৰে ত্যাগ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল একেদৰেই আজি শান্তিৰ অৱস্থাতো পুণৰ গঠনৰ অৱস্থাতো আমি উভয়ে ত্যাগ আৰু সহযোগ কৰিবলৈ প্ৰস্তুত হব লাগিব। বাংলাদেশৰ মুক্তি যুদ্ধত আমাৰ দেশৰ যিসকল জোৱানে প্ৰান বলি দিলে সেই সকল জোৱানলৈ মই মোৰ শ্ৰদ্ধা তৰ্পন আগবঢ়াইছো। যিবিলাক জোৱান যুদ্ধ কৰি আহত হল সেই সকলৰ প্ৰতি মোৰ সহানুভুতি জনাইছো। যি সকল জোৱানে নিজৰ জীৱনৰ তেজ দি আমাৰ দেশ ৰক্ষাৰ কাৰণে সংগ্ৰাম কৰিছে সেই সকলৰ প্ৰতি অভিনন্দন জনাইছো। বাংলাদেশৰ মুক্তি বাহিনী আৰু বাংলাদেশৰ জনসাধাৰনে এই যুদ্ধত আমাৰ সামৰিক বাহিনীক যি পৰিমানে সহায় কৰিলে তাৰ কাৰণে তেখেত সকলৰ সলাগ লৈছো। আজি বাংলাদেশত আমাৰ যি সামৰিক বাহিনী আছে সেই সামৰিক বাহিনীক সামৰিক বাহিনী বুলি গ্ৰহন কৰা নাই বৰং আমাৰ সেই বাহিনীক তেওঁলোকে Armey of Libaration বুলি আখ্যা দিছে। আন হাতে পশ্চিম পাকিস্থানৰ মিলিটাৰি শাসকে কৈছে যে কেইজন মান dissatisfied আৰু srustrated নেতাৰ প্ৰৰোচনাত মুষ্টিমেয় মানুহে পাকিস্থানৰ বিৰুদ্ধে যুদ্ধ কৰিছে। আৰু তেওঁলোকে কৈছে যে এই যুদ্ধত বাংলাদেশৰ জনসাধাৰনৰ সমৰ্থন নাই। এওঁলোকৰ Libaration আগতে যি বিলাক লোক তালৈ গৈছে তেওঁ-

লোকে জানিব পাৰিছে যে বাংলাদেশৰ জনসাধাৰনে ভাৰতীয় সৈন্য বাহিনীক Libaration Army বুলি গ্ৰহন কৰিছে আৰু বাংলাদেশৰ মুক্তিৰ কাৰণে ভাৰত-বৰ্ষই সত্য, ত্যাগ আৰু নীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি যে যুদ্ধ কৰিলে সেইটোয়েই প্ৰমানিত কৰিলে। এইটো আদৰ্শ চিৰস্থায়ী কৰিবৰ কাৰণে চেষ্টা, কৰিব লাগে আৰু ইয়াৰ বাবে বাংলাদেশৰ জনসাধাৰনৰ প্ৰতি আমাৰ আন্তৰিক সলাগ জনাইছো আৰু তাৰ লগে লগে ভাৰতবৰ্ষৰ জনসাধাৰনে ঐক্যবদ্ধ হৈ সাৰ্ব্বভৌম্য ৰক্ষাৰ কাৰনে যি শক্তি আগবঢ়ালে তাৰ প্ৰতি আমি অকুণ্ঠ সলাগ আগবঢ়াইছো। এই প্ৰসঙ্গত আমি এই কথা স্পষ্টভাৱে জনাই দিছো যে পশ্চিম পাকিস্তানত জন-সাধাৰনৰ প্ৰতি আমাৰ কোনো শত্ৰুতা নাই। বৰং তেওঁলোকৰ ২৫ বছৰীয়া সামৰিক শাসনৰ তলত তেওঁলোকৰ যিটো স্বাধীন চিন্তা, স্বাধীন সংগঠন ব্যাহত হৈছিল তাৰ প্ৰতি আমি সহানুভূতি জ্ঞাপন কৰিছো। আৰু আশা কৰো বাংলা-দেশৰ মুক্তি সংগ্ৰামৰ জয়ে তেওঁলোকক অনুকম্পিত আৰু মিলিটাৰি শাসনৰ পৰা অব্যাহতি পাব আৰু মানবীয় অধিকাৰ লাভ কৰিব।

আজি আটাইতকৈ প্ৰশংসিত হৈছে প্ৰধান মন্ত্ৰী শ্ৰীমতি ইন্দিৰা গান্ধী। যি শক্তিয়ে সকলো ফালৰ পৰাই এটা নতুন প্ৰেৰনা যোগাইছে তেখেতৰ নেতৃত্ব সকলোৰে সহযোগত শক্তিশালী হৈছে। বহুতো মানুহে বহুতো সময়ত তেখেতৰ কাৰ্য্যকলাপ সমালোচনা কৰে। মাৰ্চ মাহৰ ২৫ তাৰিখেই বাংলাদেশৰ সমৰ্থনৰ কাৰনে যুদ্ধ ঘোষনা নকৰা কাৰণে সমালোচনা কৰিছে। কিন্তু তেখেতে কোন সময়ত কি কৰিব লাগে সেইটো বিবেচনা কৰি ঠিক সময়ত, ঠিক ভাবে ঠিক নীতি লৈ ব্যৱস্থা গ্ৰহন কৰি কাৰ্য্যত পৰিনত কৰি দেখুৱাইছে তাৰ বাবে এই গৰাকী নেতাৰ প্ৰতি আমাৰ শ্ৰদ্ধা সন্মান আগবঢ়াইছো যেন তেখেতৰ নেতৃত্বৰ কাল দীৰ্ঘ দিন ব্যাপি স্থায়ী হয়। ইয়াকে ভগবানৰ ওচৰত পাৰ্থনা জনাইছো। আৰু এই প্ৰস্তাৱটো সমৰ্থন কৰিবৰ বাবে সদনৰ সকলো সদস্যকে অনুৰোধ জনালো।

Mr. Speaker: I put the resolution in the amended form. 'The House puts on record its deep appreciation of the gallantry with which our Defence Forces fought shoulder to shoulder with the Mukti Bahini and led the country to

victory on land, air and sea in record time, and thereby led to complete extinguishment of Pakistani authority over Bangladesh and her liberation thus vindicating the stand of India on this issue.

The House feels that the resounding victory has re-established the moral authority of India in support of a just cause.

The House congratulates the Prime Minister in having led the country unwaveringly, step by step, to unblemished and brilliant diplomatic and military victory in most difficult circumstances.

The House further records its deep appreciation of the powerful support, diplomatic and otherwise, given to India by Soviet Union in liberation of Bangladesh from one of the cruellest and most systematic repression and genocide ever practised by men.

The House congratulates the people of Bangladesh in being born into a new nation through travails of nine anxious and terrible months, and wishes them god speed and good neighbourliness. The House also sympathises with the sorrows and sufferings that the evacuees had to go through and wishes their speedy and happy rehabilitation in their own home land.

The House congratulates the people of India in having stood firm and united and borne the sufferings and sacrifices courageously throughout.

(The resolution was adopted unanimously)

Consideration of Bills

Shri Kamakhya Prasad Tripathi (Minister Finance) : Sir, I beg to move that the Assam Sales Tax (Amendment) Bill, 1971, be taken into consideration.

Sir, I beg to move that the Assam Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill, 1971, be taken into consideration.

I beg to move that the Assam Purchase Tax (Amendment) Bill, 1971, be taken into consideration.

I beg to move that the Assam Finance (Sales Tax) (Amendment) Bill, 1971, be taken into consideration.

I beg to move that the Indian Stamp (Amendment) Bill, 1971, be taken into consideration.

I beg to move that the Assam Amusement and Betting Tax (Amendment) Bill, 1971, be taken into consideration.

I beg to move that the Assam (Sales of Petroleum and Petroleum Products, including Motor Spirit and Lubricants) Taxation (Amendment) Bill, 1971, be taken into consideration.

Mr. Speaker : I would now read out the Messages from the Governor.

Under the provisions of Article 207 (3) of the Constitution of India, I, Braj Kumar Nehru, Governor of Assam recommend that the Assam Sales Tax (Amendment) Bill, 1971, be taken into consideration by the Assam Legislative Assembly.

Under the provisions of Article 207 (3) of the Constitution of India, I, Braj Kumar Nehru, Governor of

Assam, recommend that the Assam Passengers and Goods (Amendment) Bill, 1971 be taken into consideration by the Assam Legislative Assembly.

Under the provisions of Article 207 (3) of the Constitution of India, I, Braj Kumar Nehru, Governor of Assam, recommend that the Assam Purchase Tax (Amendment) Bill, 1971 be taken into consideration by the Assam Legislative Assembly.

Under the provisions of Article 207 (3) of the Constitution of India, I, Braj Kumar Nehru, Governor of Assam recommend that the Assam Finance (Sales Tax) (Amendment) Bill, 1971 be taken into consideration by the Assam Legislative Assembly.

Under the provisions of Article 207 (3) of the Constitution of India, I, Braj Kumar Nehru, Governor of Assam recommend that the Indian Stamp (Assam Amendment) Bill, 1971 be taken into consideration by the Assam Legislative Assembly.

Under the provisions of Article 207 (3) of the Constitution of India, I, Braj Kumar Nehru, Governor of Assam recommend that the Assam Amusement and Betting Tax (Amendment) Bill 1971 be taken into consideration by the Assam Legislative Assembly .

Under the provisions of Article 207 (3) of the Constitution of India, I, Braj Kumar Nehru, Governor of Assam, recommend that the Assam (Sales of Petroleum and Petrolum products, including Motor spirit & Lubricants) Taxaction (Amendment) Bill, 1971 be taken into consideration by the Assem Legislative Assembly

শ্ৰীদেবেশ্বৰ শৰ্ম্মা : Consideration stage টো একেলগে ললে সময়টো Economic হব ॥

এই stage ডুবাৰমান কৰ বিচাৰিছো। চমু কৰিবলৈ চাম। এই অধিবেশন খন মতা হৈছিল ৪ দিন মান আগতে, Radio যোগে আৰু তাৰ পিচত টেলিগ্ৰামত পালো। পৰহি কৰ্তৃত্বশীল মহলৰ পৰা জানিলো যে এই taxation বিল আনিব। আমি ভাবিছিলো দেশৰ এই সন্ধিক্ষণত হয়তো এটা প্ৰস্তাৱ লোৱা হব আৰু একগোট হৈ কেনেকৈ কাম কৰিব পৰা যায় তাৰ বিষয়ে কিছু আলোচনা কৰা হব। কিন্তু এই ordinance কেইখন দেখি আমি আচৰিত মানিছো।

অধ্যক্ষ মহোদয়, আমি সকলোৱে বিবেচনা কৰো আহক যে গণতান্ত্ৰিক দেশত চৰকাৰ কেনেকৈ চলিছে। আজি কৰ লগোৱাই বোলক অন্য কোনোৱা ধনেই বোলক সকলো ধন আহে ৰাইজৰ পৰা, ৰাইজৰ ধনৰ দ্বাৰা চৰকাৰ চলিছে। আমি গণতান্ত্ৰিক দেশৰ সভ্য হিচাবে আমি আজি গৰীব জনসাধাৰণৰ কথা ভাবিব লাগিব। তথাপি কৰ আৰোপ কৰি তাৰ ন্যায্য খৰছ হৈছেনে নাই সেইটো ভাবি চাব লাগিব। আজি বিল বা ordinance যে আনিছে তাৰ বিষয়ে আমি কিবা বুজিছোনে নাই।

২/১ যি অধ্যয়ন কৰে বা তাৰ পতিকাৰ হয়তো বুজিব পাৰিব কিন্তু আমি হলে একো বুজিব পৰা নাই। যিবিলাক objection raise কৰিছে তাক কেনেকৈ সংশোধন কৰিছে তাৰ আভাষ দিয়া নাই। অধ্যক্ষ মহোদয়, আপুনি বিশ্বাস কৰক ইয়াত section ও বুলিছে কৈছে —

অধ্যক্ষ মহোদয়, আপুনি যদি বুজিছে আমাক অলপ বুজাই দিয়ক। মই ইয়াৰ কুটিপটো বুজা নাই। আমাৰ ভট্টাচাৰ্য্যই ওকালতি কৰে, তেওঁ হয়তো বুজি পাইছে, কিন্তু মোক বুজাই দিয়ক। এই বিলখনৰ প্ৰতিৰোধ কৰিব বিছৰা নাই, আমি সকলোৱে সহায়হে কৰিব বিছাৰিছো আমাৰ বিত্তমন্ত্ৰী মহোদয়ে বুজিবলৈ সুযোগ নিদিয়ে কিয়? এই section টো মই বুজা নাই। অধ্যক্ষ মহোদয়, আপুনি সদনৰ custodian হিচাবে, আপুনি Speaker হিচাবে নহয়, আপোনাৰ opinion হিচাবে আপুনি যদি বুজিছে বুজাই দিয়ক। Ordinance

খনত আম্রাৰ মাত মাটিৰ লগীয়া নাই, কিন্তু গৰীব শ্ৰেণীৰ এই কৰৰ হেচাঁত হাড় ভাগিছে। যি তুপইছা কাম কৰি উপাৰ্জন কৰে সি ভোগ কৰিবলৈ নাপায়। কিন্তু যিবিলাক ব্যৱসায়ী তেওঁলোকে ছুটা খাটা ৰাখে এটা Income Tax ৰ কাৰণে আৰু এটা real আৰু তেওঁলোকেই কৰ ফাকি দিয়ে। এই কৰ evade কৰাটো মই একেবাৰে সহিব নোৱাৰো। চৰকাৰৰ সকলো ধন জনসাধাৰনৰ ধন কিন্তু তাক গৌৰীসেনৰ ধন বুলি খৰছ কৰিব নালাগে। আজি যি সকল কৃষক শ্ৰেণী, কেৰানী মহৰী, সৰু সৰু ডাক্তৰ বা ওকালতি কৰে এই সকলৰ কৰৰ বোজাই কামিহাড় ভাগিছে।

কিন্তু নিমখৰ দাম আজি ১২ মাহৰ ভিতৰতে কিমান বাঢ়ি গৈছে? ডিব্ৰুগড়ত নিমখৰ দাম আঠ অনাৰ পৰা পাচ অনালৈ চলি আছে। সৰ্ব্বসাধাৰণে কেনেকৈ কিনি খাব পাৰে? যি ঠাইৰ পৰা নিমখ আহে তাত কিমান দাম চাওক অধ্যক্ষ মহোদয়। আজি যি গান্ধীয়ে নিমখৰ কাৰণে সত্যাগ্ৰহ কৰিছিল আন্দোলন কৰিছিল সেই গান্ধীজীৰ নামত ভোট বিচাৰিব পাৰো অথচ নিমখৰ দাম সৰ্ব্ব-সাধাৰণৰ কাৰণে কমাই দিব নোৱাৰে। গতিকে গান্ধীজীৰ নামত ভোট বিচৰাৰো অধিকাৰ নাই। আজি কিছুমান শ্লোগান আপোনালোকৰ মনত থাকিব পায়, মোৰ হলে মনত নাই। মই দুখেৰে সৈতে কৈছো যে আজি সাধাৰণ ৰাইজে নিমখ কিমান দাম দি কিনি খাবলগীয়া হৈছে। মই নিজকে ধিক্কাৰ দিছো। ত্ৰিপাঠী দেৱে হাঁহিছে, এইটো হহা কথা নহয়। এই চৰকাৰে হাঁহিব পাৰে, বহুত সময়ত হাঁহিছিল। কিন্তু ৰাইজ সদায় তুৰ্ব্বল হৈ নাথাকে, কাইলৈ ঠন ধৰি উঠিব। আজি নহলেও কাইলৈ ৰাতিপুৱা নিশ্চয় ঠন ধৰি উঠিব। যেনেকৈ তুবৰি বন মৰি নাযায়। গছকি ৰাখিলেও কাইলৈ ঠন ধৰি উঠিবই। মই বিনীত ভাৱে আঙু-লিয়াই দিছো যে ৰাইজে আঠ অনা বা পাচ অনাকৈ কিমান দিন নিমখ খাই থাকিব? তেওঁলোকৰ কাৰণে ভাবিবৰ সময় হৈছে। আকৌ এই অৰডিনেন্স চৰ বিষয়ে কালি বহুতে কৈছে মই আৰু দোহাৰিব নোখোজো। বিত্তমন্ত্ৰী মহোদয়ে অনুগ্ৰহ কৰি বিল বিলাক উঠাই লওক। ৰাজহুৱা টকা কিমান পাব লগা আছে তালৈ চাওক। কিন্তু কেতিয়াও কোনো কথা সেই বিষয়ত কোৱা শুনা নাই।

অধ্যক্ষ মহোদয়, মই বৰ তুখেৰে সৈতে কৈছো। ত্ৰিপাঠীৰ লগত যোৰহাট জেলৰ ওৱাৰ্ডত একেলগে তিনি বছৰ পৰি আছিলো। আজি শেষ দিন হিচাবেই

কৈছো। বাৰ লাখ টকা উঠাই লব লাগে, লওক আপত্তি নাই। কিন্তু বুজা নাই কিহৰ কাৰণে এইটো লব খুজিছে? অন্য উপায়েৰে লোৱাৰ পথ বহুত আছে। আমাৰ প্ৰকৃত কৰ্ত্তব্য হৈছে ৰাইজৰ এনেকুৱা বিল ভোটত নিদিয়াটোহে। কিয়নো এই বিলে শুহিব দুখীয়া তৰফৰ মানুহকহে। কৃষক, শিক্ষক আৰু দুখীয়া কেৰাণী লগতে আমাৰ নিচিনা লাপিলুপা উকিলকহে। এইদৰে কৰাতো ঠিক হোৱা নাই। গতিকে মই কওঁ মিৰ্ব্বাচন সোনকালে পাতক। এতিয়া জৰুৰীকালীন অৱস্থা নাই গতিকে যিমান সোনকালে পাৰে নিৰ্ব্বাচন পাতক। কাৰণ বহুত কথা আছে।

(সদনত হাহিৰ ৰোল উঠে)

কি কথা সেইটো বুদ্ধিমান সকলক চকুত আঙুলি দি দেখুৱাই দিব লাগেনে?

(সদনত হাহিৰ ৰোল উঠে)

গতিকে মই বিল কেইখন উঠাই লবলৈ বিনীত অনুৰোধ জনালো।

শ্ৰীফণী বৰা: পইন্ট অব অৰ্ডাৰ চাৰ, আমাৰ বিধান সভাৰ চেচন হব বুলি ১০ তাৰিখে কাগজ দিলে আৰু ৰাজ্যপালে চহী কৰিলে ১১ তাৰিখে। আৰু ঠিক ১১ তাৰিখেই অৰ্ডিনানচ দিছে এইটো কেনেকৈ হব পাৰে?

শ্ৰীকামাখ্যা প্ৰসাদ ত্ৰিপাঠী: কেনেকৈ হব পাৰে?

ৰাজ্যপালে চহী কৰাৰ পিচতহে অৰ্ডিনানচ কৰা হয় তেনেকুৱা কথা নহয়। গতিকে এনেই আন্দাজতে নকৈ ঠিকমতে কলেহে ভাল হয়। এনেকুৱা কোনো আইন নাই। গতিকে এইটো আউট অব অৰ্ডাৰ হব নোৱাৰে।

শ্ৰীদুলাল চন্দ্ৰ বৰুৱা: বিধান সভাত **Decission** লোৱাৰ পাচত কোনো **order** হব নোৱাৰে। **ordinence** দিও হব নোৱাৰে। **Assembly** হোৱাৰ পাচত কেতিয়াও **ordinence** দিব নোৱাৰে। **Assembly by passed** হব নোৱাৰে। **Assembly** চলি থকা অৱস্থাত **ordinence** হব নোৱাৰে। বিল আহিব পাৰে। **ordinence** দিয়াটো **Illegal** হব লাগে।

শ্ৰীকামাখ্যা প্ৰসাদ ত্ৰিপাঠী: **Constitution** ত এনে কোনো **provision** নাই যে **Assembly** হোৱাৰ ৬ সপ্তাহ আগত আৰু পিচত **ordinence** আহিব নোৱাৰে। এইটো **Illegal** বুলি কোৱা হোৱা নাই।

শ্ৰীকামিনী মোহন শৰ্ম্মা : মাননীয় অধ্যক্ষ মহোদয়, এই বিলখনত বাংলা দেশৰ ৰিফিউজীৰ সাহাৰ্য্যৰ কাৰণে কিছুমান টকা দিয়াৰ কথা লিখিছে মই ভাবো বাংলা দেশৰ ৰিফিউজী সকলৰ প্ৰতি আমাৰ সকলোৰে মৰম দয়া আছে। কিন্তু এইদৰে দুখীয়া মানুহৰ ওপৰত Tax নলগাই ধনী লোকৰ পৰাও লব পাৰিলেহেতেন। গতিকে মই ইয়াৰ বিৰোধীতা কৰিছো। বিধান সভাৰ যিটো মূল নীতি এই নীতিগত ভাবে এই বিল আহিব লাগে আৰু এই বিল এতিয়াই উঠাই লব লাগে।

শ্ৰীদেবেশ্বৰ শৰ্ম্মা : মই ঠিক ordinence illegal বুলি কোৱা নাই মই সেই-বিলাক নালাগে বুলি কৈছো।

Mr. Speaker : Now, about the Point of order raised by Mr. Borah that the Governor cannot promulgate ordinance when he summons the Assembly. But under Article 213 "If at any time, except when the Legislative Assembly of a State is in session, or where there is a Legislative Assembly are in session, the Governor is satisfied that circumstances exist which render necessary for him to take immediate action, he may promulgate such Ordinances as the circumstances appear to him to require." Therefore, it is quite different that if the House is in Session the Governor cannot promulgate the ordinance. No where it has been said that the Governor cannot promulgate the ordinance, and therefore this point is out of order. Mr. Sarmah has raised a point that in none of the bills the main saction of the original act been given and therefore it becomes difficult on the part of the members to refer to that section.

Shri Debeswar Sarmah : I am sorry, I have to explain my point,

Mr. Speaker. : But it does not make the bill inadmissible because it has been the convention here to put in the sections of the original Act for the purpose of making a reference.

Shri Debeswar Sarmah : Mr. Speaker you will kindly appreciate my point. I am raising a fundamental thing. In democratic set up the taxation bills are being controlled through elected representatives and are not dumies that they should raise their hands only. We are to understand the things. Our Finance Minister has not given us any scope to see what is the exact point for voting. This is a bad procedure this is a faulty procedure.

Shri Dulal Chandra Barua : Mr. Speaker Sir, yesterday when the Minister incharge Finance placed before us the ordinance to introduce the bills we could not go through the bills so much. We thought the Governor will come with a comprehansive bill and a statement of objects. I am convinced that we should oppose the bills that is why we are opposing all the bills because it will go against the people of the State as a whole. The Finance Minister has said that only 12 lakhs will be earned from these taxation measures and he said that these measures will not hit the people. But if any member including the Finance Minister goes through the pros and cons of the bills then he will find that it will hit the common masses. They are contributing their maximum already for the defence of the country. As I have already said in all

the occasions common people are to fight for the rescue of the country. 90 percent of the people are common people and always they do their best for the country. If the supply position is to be improved then it is the cultivators who are to do their best. On the other hand in the name of emergency there should not be any mis-use of anything. This taxation proposals will create mis-understanding amongst the common masses. The Govt. is in one hand giving free hand to the black marketeers. Our Chief Minister assured us that proper action will be taken against the black marketeers. Even during emergency as Mr. Sarmah has pointed out that at the instance of the Supply Dptt. the prices of essential commodities gone far beyond the capacity of our people. It has been stated in the statement of object and reasons " with a view to levy surcharge on Sales Tax for the purpose of raising additional resources for the relief of evacuees from Bangladesh, a new provision viz Section 3A had to be inserted after Section 3 of the Assam Finance (Sales Tax) Act 1956 by promulgating the Assam Finance (Sales Tax) (Amendment) Ordinance, 1971."....Again in the Assam Passengers and Goods Taxation (Amendment) Bill, 1971 the dame things has been said in the Statement of object and reasons.

Mr. Speaker: Mr. Barua it is 4-30. These things were discussed when the ordinances were placed before the House. (Voice: no Sir).

Shri Mahendra Mohan Chaudhuyr (Chief Minister): Then we shall have to sit longer.

Shri Dulal Chandra Barua : My whole contention is that in the name of emergency our people have sacrificed a lot. Now all the taxation proposals will hit the common people. The prices of essential commodities have gone sky high; Government have lost control over the prices.

Shri Phani Bora : Sir, have we decided to extend the House ? If so, up to what time ?

Mr. Speaker : According to the Business Advisory Committee these should finished to-day. We expected to finish it before 4-30P. m. to-day.So in order to finish the business we shall sit till the Bills are passed.

Shri Dulal Chandra Barua : Sir, there are limitations on the part of the people. The Finance Minister has most tactlessly put it in the statement of objects and reasons. We have taken the burden and Government should know it. We have sacrificed everything for the cause of the mother country. The people have set an example by doing it. We are asking the people to give their blood, to sacrifice for the independence of the mother country, but on the other hand we are exploiting them. We will not allow that the third party will 'exploit the people, It cannot be tolerated. As I have said already that we cannot do anything and everything blindly just to satisfy the party in power. If they want to take the advantag of the sentiments of the people we are against it. If they go on doing so I want to put a caution to the Government of Assam and to the Government of India through the Government of Assam that there is danger ahead. This

Government is tactless and impatient to settle up things. As has been said by the hon'ble Chief Minister the task ahead of us is greater. We are to clean up the refugees. But this situation should not be exploited for political reasons. We are not going to allow the Government to exploit the situation in this way. In the name of emergancy Assam has been cut into peace. I know that the Government of India has proposed to pass the N.E.C. Bill in spite of opposition by taking the advantage of emergency. Whether there is emergency and D. I. Rules, if the Government of India wants to impose on us, we shall fight to the last. We will not allow the Finance Minister to exploit the sentiments of the people by the backdoor method. Sir, I feel, by passing these Bills a group of people who are exploiting the people, will get the upper hand. Therefore these Bills should not be passed.

Shri Sailan Medhi : মাননীয় অধ্যক্ষ মহোদয়, মাননীয় বিত্তমন্ত্ৰী মহোদয়ক এটা প্ৰশ্ন সুধিব বিচাৰিছো। আমাৰ মাননীয় সদস্য শ্ৰীগৌৰীশঙ্কৰ ভট্টাচাৰ্য্য ডাঙৰীয়াই এট বৰ সুন্দৰ প্ৰশ্ন সুধিছিল যে এই বাংলাদেশৰ পৰা অহা বৃহৎ সংখ্যক শৰনাৰ্থীক পুনৰ বাসৰ অন্য সংস্থাপন দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত অসমৰ ওপৰত এটা বিৰাট অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক দিশত গভীৰ চাপ পৰিছে আৰু এই সংক্ৰান্তত যি বিলাক state য়ে এই শৰনাথী সেৱাৰ বোজা লোৱা নাছিল সেই বিলাক state ৰ ক্ষেত্ৰতহে এই কৰ সংগ্ৰহ কৰাটো প্ৰযোজ্য হব।

তেতিয়া বিত্তমন্ত্ৰী মহোদয়ে কৈছিল যে নৈতিক আৰু টকা-পইচাৰ ক্ষেত্ৰত আমাৰ পৰা একো খৰচ হোৱা নাই, বৈদেশীক সাহাৰ্য্য তথা বাহিৰৰ ৰাষ্ট্ৰৰ পৰা পোৱা সাহাৰ্য্য আৰু কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ পৰা অহা পূজীৰ পৰা হে এইটো খৰচ হৈছে, কিন্তু এই প্ৰশ্নটো এতিয়া কেনেকৈ আহিব পাৰে যে Relief and Rehabilation দিয়াৰ বাবেহে এই Resourec ৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে আৰু তাৰ কাৰণে additional tax collect কৰিব লাগে। এইটো কেনেকৈ মানি লোৱা যায়।

গতিকে এতিয়া চাব লাগে কিমান টকা খৰচ হ'ল। আৰু কিমান Extra টকা খৰচ হল আৰু তাৰ বাবে কিমান tax collect কৰিব লাগিব। গতিকে বিলখন আজি পাচ নকৰিবও পাৰে। পিচলৈও নতুবা অহা অধিবেশনতো পাচ কৰিবলৈ সদস্য সকলে সুবিধা পাব, এতিয়া Supplemantary Budget Consolidated fund ৰ পৰাও খৰচ কৰিব পাৰে। গতিকে ইমানখিনি বাধাৰ পাচতো যদি বিলখন পাচ কৰিবলৈ বিচাৰে আমি অসন্তুষ্ট হম সেই কাৰণেই আপত্তি কৰিছো, আৰু গোটেই খিনি কথাৰ সংগতি ৰাখি গোটেই oppinion টো আজি লব বুলি আশা ৰাখিছো।

Shri Musswawir Choudhury ঃ আজি আমাৰ দেশৰ বীৰ সেনা বাহিনীৰ লগত লগলাগি মুক্তি বাহিনীয়ে বাংলাদেশৰ মুক্তি আনিলে আৰু স্বাধীন বাংলাদেশ প্ৰতিস্থিত হ'ল। কিন্তু এই যিখন বিল আনিছে ইয়াৰ মুখ্য উৰ্দ্দেশ্য হল এই বাংলাদেশৰ এক কোটি শৰনাৰ্থীক Relife দিয়াৰ কাৰণে অথচ বাংলা দেশ স্বাধীন হোৱাৰ পাছত সাৰ্ব্বভৌমত্ব লাভ কৰাৰ পাছত এতিয়া দেশত সংকট কালীন জৰুৰী অৱস্থাও শেষ হৈছে, এনেস্থলত এই বিলখনৰ amand কৰা অৰ্থ কি॥ দেশত এতিয়াও সংকট পূৰ্ণ অৱস্থা আছে বুলি তেওঁলোকে বুজাবলৈ চেষ্টা কৰা নাই কেৱল বাংলাদেশৰ শৰনাৰ্থী সকলক আশ্ৰয় দিবৰ বাবেহে এই বিল খন আনিছে, বাংলাদেশৰ Rolif Rehabilation ত সাহাৰ্য্য কৰক কিন্তু আমাৰ দেশত জৰুৰী কালীন অৱস্থা আছেনে নাই আৰু সংকটপূৰ্ণ অৱস্থা শেষ হৈছেনে নাই সেইটো চাব লাগে। আমাৰ ধাৰণা আমাৰ বাহিৰৰ মাজত সংকটপূৰ্ণ অৱস্থা আছে। ইয়াৰ শান্তি ৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। মই সেইকাৰণে বিৰোধিতা কৰিছো।

Mr. Speaker : যিবিলাকে কৈ গৈছে তাকে নকৈ নতুন কথা কওক সময়ো কম। গতিকে এটা সময় ধৰি দিলে ভাল হব যি সময়ৰ ভিতৰত Debate হৈ যায়। গতিকে ৫ বজালৈ সময় লম।

শ্ৰীগৌৰীশঙ্কৰ ভট্টাচাৰ্য্য : কিছুমানে লাগে বুলি Record কৰিব বিচাৰিছে, গতিকে Record হৈ গলেই ভাল হয়।

M. Speakre : I put the whole question to vote. I put all the Bills in to considertion to vote.

(The House divided)

Ayes-53

Noes-22

The motions are passed.

Shri Kamakhya Prasad Tripathi (Minister, Finance) : Sir, I move that all the seven Bills be passed.

Mr. Speaker : Motion moved.

The question is that all the Bills be passed.

(The Bills were passed).

PROROGATION

Mr. Speaker : I read out the, following message from the Governor of Assam :

Raj Bhavan
Shillong.

Order : The 17th Dec'71

In exercise of the powers conferred by clause (2) (a) of Article 174 of the Constitution of India, as amended up to date, I. Braj Kumar Nehru, Governor of Assam, herey prorogue the Assam Legislative Assembly at the conclusion of its sitting on the 18th Deceber, 1971.

B. K. Nehru,
Governor of Assam.

(The Assembly was then prorogued)

U. Tahbildar
Secretary,
Assam Legislative Assembly,

Shillong
The 18th December 1971